

**Raad voor het Verbruik
Commissie voor Onrechtmatige Bedingen
Verslag over de werkzaamheden 2016**

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>

tel. 0800 120 33

 facebook.com/FODEconomie

 [@FODEconomie](https://twitter.com/FODEconomie)

 youtube.com/user/FODEconomie

 linkedin.com/company/fod-economie

Verantwoordelijke uitgever: Reinhard Steennot
Voorzitter van de Raad
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Wettelijk depot: D/2017/2295/13

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Inhoud

Raad voor het Verbruik

I.	Voorwoord van de voorzitter	5
II.	De Raad voor het Verbruik: plaats voor dialoog en overleg tussen consumenten en verkopers.....	8
III.	De adviezen van de Raad voor het Verbruik in 2016	10
IV.	Bijlagen.....	23
	1. Statuten	23
	2. Huishoudelijk reglement.....	26
	3. Samenstelling van de Raad voor het Verbruik	31

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

I. Voorwoord van de voorzitter

In 2016 werden binnen de Raad voor het Verbruik veertien adviezen goedgekeurd. Men kan derhalve gerust stellen dat er in 2016 hard werd gewerkt binnen de Raad, in het bijzonder op momenten waarin de Raad op korte termijn om advies werd gevraagd omtrent verschillende materies. De meeste in 2016 goedgekeurde adviezen zijn het gevolg van een verzoek om advies, veelal vanwege de voor de betrokken materie bevoegde minister. Enkel het advies nr. 494 over de levering van digitale inhoud kwam er formeel op eigen initiatief, na een informele vraag vanwege de FOD Economie over het Voorstel van Richtlijn betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud.

Bekijkt men de adviezen op de website van de FOD Economie (http://economie.fgov.be/nl/fod/structuur/Commissions_Raden/Raad_Verbruik/adviezen/2016), dan stelt men vast dat deze adviezen betrekking hebben op de meest verscheiden materies. Meer concreet kwamen bijvoorbeeld de commercialisering van financiële derivaten, het jaarlijks kostenpercentage bij hypothecaire kredietovereenkomsten, het gebruik van mystery shopping, de prijsaanduiding in de horeca en de sector van de juweliers, en de voor levering van goederen en diensten betaalde voorschotten aan bod. Deze adviezen werden steeds grondig voorbereid binnen de daartoe bevoegde commissies, zijnde de commissie “Handelspraktijken en de commissie “Financiële Diensten”, met de zeer gewaardeerde input van verschillende experts (o.m. FSMA en FOD Economie). Wat milieu-aangelegenheden (o.m. het gebruik van biociden en het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen) betreft, werd steeds gebruik gemaakt van het in 2014 gestarte procedé van gemeenschappelijke hoorzittingen en vergaderingen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Nationale Arbeidsraad en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling.

Enkele adviezen verdienen bijzondere aandacht. Daarbij wil ik vooreerst het advies nr. 490 betreffende het ontwerpreglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) tot omkadering van de commercialisering van financiële derivaten aan niet professionele beleggers vermelden. In dit nagenoeg geheel unanieme advies werd onder meer geargumenteed dat het toepassingsgebied van het reglement best beperkt kon worden tot de commercialisering van dergelijke derivaten bij consumenten, alsook dat bepaalde voorgestelde verboden vormen van commercialisering verder gingen dan noodzakelijk om consumenten te beschermen. Het spreekt voor zich dat de waarde van een dergelijk goed gefundeerd en unaniem advies bijzonder groot is. Er werd dan ook terdege rekening gehouden met dit veertien pagina's tellende advies.

In het advies nr. 494 aangaande het Europese Voorstel van Richtlijn betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud, werden een hele reeks opmerkingen geformuleerd met betrekking tot de inhoud van dit richtlijnvoorstel, dat consumenten een wettelijke garantie wil bieden bij de aankoop van digitale inhoud (vb. software). Zo werd onder meer gewezen op de moeilijkheden waartoe de afbakening van het toepassingsgebied zou kunnen leiden. Over de vraag of de richtlijn ook toepassing moet vinden indien met persoonlijke gegevens wordt betaald voor digitale inhoud, over de concrete draagwijdte van de wettelijke garantie voor digitale inhoud en bewijslast ter zake en over de over-

draagbaarheid van gegevens in geval van ontbinding kon daarentegen geen unanimitieit worden bereikt.

In bepaalde adviezen bleek het helemaal niet mogelijk tot unanimitieit te komen. Advies nr.498 behandelt het toezicht op de naleving van de wetgeving uit het Wetboek van Economisch Recht via de techniek van de *mystery shopping*. Bij een lezing van het advies springen de verschillende standpunten die in het advies worden verdedigd door de vertegenwoordigers van consumentenorganisaties en de vertegenwoordigers van de productie, distributie en middenstand onmiddellijk in het oog. Het advies kwam er op vraag van de minister van Economie en Consumenten, naar aanleiding van de in artikel XV.3/1 WER voorziene bevoegdheid om bij koninklijk besluit een lijst vast te leggen van inbreuken op het Wetboek economisch recht die via *mystery shopping* zouden kunnen worden opgespoord. Waar de consumentenorganisaties van oordeel waren dat *mystery shopping* gebruikt moet kunnen worden zodra *mystery shopping* noodzakelijk is voor de opsporing van inbreuken op om het even welke regel van economische wetgeving, benadrukten de vertegenwoordigers van de productie, distributie en middenstand dat de toepassing van de techniek van *mystery shopping* beperkt moet blijven tot zeer ernstige inbreuken, alsook dat *mystery shoppers* niet de bevoegdheid zouden mogen hebben om overeenkomsten te sluiten.

Advies nr. 499 betreft de problematiek van de door consumenten betaalde *voorschotten*. Indien dergelijke voorschotten hoog oplopen, worden consumenten met bijzondere risico's geconfronteerd, onder meer indien de betrokken aannemer failliet gaat. Helaas kon in het advies over geen enkel door de consumentenorganisaties wetgevend initiatief (vb. ter zake van een uitbreiding van de regelen inzake onrechtmatige bedingen of een uitbreiding van het toepassingsgebied van de Wet Breyne) unanimitieit worden bereikt. De vertegenwoordigers van de productie, distributie en de middenstand gaven immers aan dat er geen draagvlak was voor dergelijke wetgevende initiatieven en leggen de nadruk op sensibiliseringscampagnes.

In het jaarverslag 2015 werd melding gemaakt van twee initiatieven die de Raad voor het Verbruik ambtshalve was gestart. Helaas heeft geen van beide initiatieven, die respectievelijk betrekking hebben op de wettelijke garantie en de toekenning van betalingsfaciliteiten aan consumenten die hun consumentenkrediet niet meer (zullen) kunnen terugbetalen, in 2016 tot een advies geleid. Een woordje uitleg: de Raad voor Verbruik is van oordeel dat adviezen die ambtshalve worden gegeven unaniem moeten zijn. Dit veronderstelt dat de binnen de Raad vertegenwoordigde organisaties het – minstens over een aantal essentiële elementen – eens geraken. Wat het ambtshalve advies aangaande de wettelijke garantie betreft, bleek na verschillende vergaderingen binnen de commissie “Handelspraktijken” het niet mogelijk om tot een dergelijk eensgezind standpunt te komen. De standpunten bleken dermate ver uit elkaar te liggen dat werd beslist om de werkzaamheden stop te zetten. Wat het advies inzake de toekenning van betalingsfaciliteiten consumentenkrediet betreft, zijn de werkzaamheden nog niet ten einde. Er wordt nog een ultieme inspanning van de consumentenorganisaties gevraagd om intern tot een standpunt te komen dat naar hun overtuiging voldoende rekening houdt met de kwetsbare positie waarin de consument zich bevindt.

In 2016 heeft de Raad voor het Verbruik ook afscheid genomen van Pieter-Jan De Koning. Hij was als vertegenwoordiger van BV OECO (voorheen OIVO) zeer nauw betrokken bij de werkzaamheden van de Raad. In heel wat adviezen heeft hij de rol van rapporteur voor de consu-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

mentenorganisaties opgenomen. Ik wil hem uitdrukkelijk danken voor zijn toewijding, alsook voor de vele geleverde inspanningen om compromissen te bereiken.

Blikken we even vooruit op 2017, dan wachten ons ongetwijfeld heel wat nieuwe uitdagingen. Zo is er reeds een adviesaanvraag met betrekking tot de kosten die de consument bij een laattijdige betaling van facturen mogen worden aangerekend. Gelet op het aantal gevallen waarin een dergelijke situatie zich voordoet, mag het belang van dit advies niet worden onderschat. Daarnaast werd een commissie *ad hoc* opgericht die zich al buigen over de bijzondere problemen die de digitalisering met zich mee brengt. Tot slot zal in 2017 ook werk worden gemaakt van de integratie van de Raad voor het Verbruik in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. De Raad voor het Verbruik kijkt ernaar uit om samen met de bevoegde minister te werken naar een integratie waarin voldoende rekening wordt gehouden met de eigenheid en de specificiteit van de Raad.

Reinhard Steennot

Voorzitter Raad voor het Verbruik

II. De Raad voor het Verbruik: plaats voor dialoog en overleg tussen consumenten en professionelen

De Raad voor het Verbruik en de raadpleging

De Raad voor het Verbruik heeft als belangrijkste opdracht adviezen uit te brengen over consumptie en bescherming van de consument. Dit gebeurt op verzoek van zijn voogdijminister maar ook van andere ministers en zelfs van het parlement. Hij kan ook adviezen op eigen initiatief uitbrengen.

Dit federale adviesorgaan werd opgericht bij koninklijk besluit van 20 februari 1964 en staat onder de voogdij van de Federale Overheidsdienst Economie. Zijn secretariaat wordt waargenomen door de ambtenaren van de Algemene Directie “Economische reglementering” van de FOD Economie.

De Raad voor het Verbruik is een paritair raadgevend orgaan: hij is samengesteld uit 13 representatieve leden van de consumentenorganisaties en uit 13 representatieve leden van de beroepsverenigingen die de productie, de distributie, de middenstand en de landbouw vertegenwoordigen.

8

De Raad is bevoegd voor alles wat met consumentenbescherming te maken heeft. Bepaalde wetten schrijven voor dat de Raad voor het Verbruik moet worden geraadpleegd alvorens uitvoeringsbesluiten te nemen, met name het boek VI “Marktpraktijken en consumentenbescherming van het Wetboek van economisch recht”, de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet, de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen. Als de raadpleging verplichtend is, maakt zij een vormvereiste op straffe van nietigheid uit.

Door zijn samenstelling is de Raad een bevoorrechte plaats voor dialoog en overleg waar consumentenvertegenwoordigers en professionele vertegenwoordigers informatie uitwisselen, standpunten kenbaar maken en compromissen vinden. Het is een bevoorrecht instrument voor de beleidsondersteuning. De adviezen van de Raad zijn weliswaar niet bindend voor de overheid maar worden meer opgevolgd naarmate ze unaniem zijn.

De Raad voor het Verbruik en de co-regulering

Sinds decennia is de Raad voor het Verbruik een echte plaats geworden waar ondernemingen en consumenten betrokken worden bij de marktregulering. Bovenop zijn adviesbevoegdheid in strikte zin neemt de Raad voor het Verbruik ook deel aan de co-regulering van de markt door de uitwerking van gedragscodes die bijdragen tot de bescherming van de consument, o.a. op het vlak van publiciteit. Co-regulering kan een efficiënt middel aanvullend op reglementering zijn.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De organisatie van de werkzaamheden van de Raad voor het Verbruik

Een dagelijks bestuur organiseert de werkzaamheden van de Raad. Het is samengesteld uit de voorzitter, twee ondervoorzitters en tien bijzitters.

Het dagelijks bestuur bereidt de zaken voor die aan de Raad moeten worden voorgelegd, plant de werkzaamheden die in de commissie worden uitgevoerd en ziet toe op de uitvoering van de genomen beslissingen.

Verschillende permanente commissies (handelspraktijken, financiële diensten, milieu,...) moeten de zaken onderzoeken naargelang de te behandelen onderwerpen en moeten een ontwerp van advies voorbereiden dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de plenaire vergadering, die als enige bevoegd is om adviezen uit te brengen. Er kunnen deskundigen op de werkzaamheden worden uitgenodigd. In geval van urgentie, kan het dagelijks bestuur ertoe gebracht worden hetzij om voorlopige adviezen uit te brengen, die later in de plenaire vergadering moeten worden goedgekeurd, hetzij om een advies met spoed te laten aannemen via schriftelijke procedure.

De adviezen van de Raad zijn ofwel unaniem en dan geven ze de bekomen consensus weer ofwel afwijkend en dan omvatten ze de standpunten van alle betrokken partijen. Ze worden voorbereid in commissie door een coverslaggever “consumenten” (over het algemeen een expert van de Belgische Vereniging voor Onderzoek en Expertise voor de Consumenten Organisaties – BV-OECO) en door een coverslaggever “professioneel”.

De adviezen van de Raad voor het Verbruik

Sinds zijn oprichting heeft de Raad voor het Verbruik 502 adviezen uitgebracht over alle aspecten van het verbruik. Hij heeft een niet te verwaarlozen rol gespeeld bij de uitwerking en de modernisering van de grote wetgevingen inzake consumentenbescherming (handelspraktijken, consumentenkrediet, veiligheid van producten,...).

De Raad heeft 14 adviezen uitgebracht in 2016.

De adviezen die door de Raad voor het Verbruik sinds zijn oprichting zijn uitgebracht, staan op de site van de FOD Economie:

http://economie.fgov.be/nl/fod/structuur/Commissions_Raden/Raad_Verbruik/adviezen/2016/

III. De adviezen van de Raad voor het Verbruik in 2016

A. IN 2016 BRACHT DE RAAD 14 ADVIEZEN UIT.

RVV 489: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 18 juli 1972 betreffende de aanduiding van de prijs van juwelen, uurwerken, goud- en zilverwerk en een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 23 januari 1984 betreffende de aanduiding van de prijs van kunstvoorwerpen, voorwerpen voor verzamelingen en antiquiteiten (1 april 2016)

RVV 490: Advies over een ontwerp van reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) tot omkadering van de commercialisering van bepaalde financiële derivaten bij niet-professionele cliënten (18 februari 2016)

RVV 491: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 maart 2013 ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen (21 maart 2016)

RVV 492: Advies betreffende het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van kredietovereenkomsten onderworpen aan Boek VII van het Wetboek van economisch recht (2 mei 2016)

RVV 493: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot bepaling van de voorwaarden opgelegd aan verkopers en gebruikers van biociden voor begassing (4 juli 2016)

RVV 494: Advies betreffende het voorstel van Europese Richtlijn betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud (5 juli 2016)

RVV 495: Advies betreffende het ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de spreiding van de commissie voor bemiddeling inzake kredietovereenkomsten (5 juli 2016)

RVV 496: Advies over een ontwerp KB betreffende voor menselijke voeding bestemde caseïne en caseïnaten (omzetting van de Europese Richtlijn 2015/2203 van 25 november 2015) (5 september 2016)

RVV 497: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 15 juni 1988 betreffende de prijsaanduiding in de horecasector (4 oktober 2016)

RVV 498: Advies over de mogelijkheid voor de controlediensten om via de techniek van de mystery shopping toezicht te houden op de naleving van de wetgeving. (3 november 2016)

RVV 499: Advies over de problematiek van de gevraagde voorschotten in het kader van de levering van goederen en diensten (29 november 2016)

RVV 500: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de benaming, de kenmerken en het zwavelgehalte van de lampolie (29 november 2016)

RVV 501: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (29 november 2016)

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

RVV 502: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 mei 2014 betreffende het op de markt brengen van stoffen geproduceerd in nanoparticulaire toestand (27 december 2016)

B. DE SAMENVATTINGEN VAN DE ADVIEZEN VAN DE RAAD VAN 2016.

RVV 489 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 18 juli 1972 betreffende de aanduiding van de prijs van juwelen, uurwerken, goud- en zilverwerk en een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 23 januari 1984 betreffende de aanduiding van de prijs van kunstvoorwerpen, voorwerpen voor verzamelingen en antiquiteiten (1 april 2016)

De minister van Economie en Consumenten vroeg de Raad om een advies over twee ontwerpen van koninklijk besluit tot opheffing van twee koninklijke besluiten die voorzien in een uitzondering op de verplichte zichtbare aanduiding van de prijs. Deze koninklijke besluiten voorzien er meer bepaald in dat verkopers worden ontslaan van de verplichting om de prijs goed zichtbaar aan te duiden, in geval van uitstalling van juwelen, uurwerken, goud- en zilverwerk met een prijs hoger dan 870 euro, en van kunstvoorwerpen, voorwerpen voor verzamelingen en antiquiteiten wanneer de prijs hoger is dan 1.500 euro.

De Raad is verdeeld.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties staan positief ten opzichte van voorliggende ontwerpen van koninklijk besluit. Prijsinformatie is een essentieel element in het beslissingsproces van de consument. Het veiligheidsargument, dat een eventuele uitzondering zou kunnen rechtvaardigen, zal altijd spelen, ongeacht of de prijs geafficheerd wordt of niet. Ook bij andere goederen dan juwelen en antiekgoederen of bij goederen van geringere waarde zal er steeds een veiligheidsrisico zijn.

Deze vertegenwoordigers zijn ook van mening dat de uitzonderingen die bij koninklijk besluit gemaakt worden niet stroken met de Europese regelgeving. Zij steunen zich ter zake zowel op de richtlijn prijsaanduiding, de richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de richtlijn consumentenrechten. Een uitzondering voor juwelen gaat rechtstreeks in tegen de Richtlijn 98/6 die enkel in een uitzondering voorziet voor antiquiteiten. Daarenboven gaat elke uitzondering op het principe van de prijsaanduiding in tegen zowel de richtlijn oneerlijke handelspraktijken als de richtlijn consumentenrechten, die beiden een maximale harmonisatie nastreven.

De vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand staan zeer negatief ten opzichte van voorliggende ontwerpen van koninklijk besluit. Ze zijn van mening dat de bestaande uitzonderingen (levens)noodzakelijk zijn voor de veiligheid van de verkopers in hun sector, en dat dit veiligheidsaspect veel harder doorweegt dan het beweerde element van consumentenbescherming.

Deze vertegenwoordigers merken op dat zowel de minister als de consumentenorganisaties een verkeerde interpretatie lijken te hebben van de bestaande uitzonderingen. Deze uitzonderingen voorzien immers enkel in een uitzondering op de zichtbare uitstalling van de

prijs, maar raken niet aan de verplichting om de prijs schriftelijk en ondubbelzinnig aan te duiden. Ze gaan dan ook geenszins in tegen de bestaande Europese regelgeving.

RVV 490 – Advies over een ontwerp van reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) tot omkadering van de commercialisering van bepaalde financiële derivaten bij niet-professionele cliënten (18 februari 2016)

Met een schrijven van 18 december 2015 van de voorzitter van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) werd **de Raad voor het Verbruik** gevraagd om een advies te verlenen over het reglement tot omkadering van de commercialisering van bepaalde financiële derivaten bij niet-professionele cliënten.

Ondanks de ondernomen acties blijven immers praktijken bestaan waarbij bijzondere risicovolle financiële derivaten bij niet-professionele cliënten in België worden gecommercialiseerd via buitenlandse elektronische handelsplatformen en blijkt het bestaande wettelijke kader ontoereikend om de beleggers op passende wijze te beschermen.

De Raad is van mening dat het reglement de consument een betere bescherming kan bieden tegen deze spelers en praktijken. **Zij** heeft evenwel enkele belangrijke opmerkingen.

De Raad is er van overtuigd dat deze problematiek een snelle en pragmatische aanpak behoeft. Doch dit nationale reglement mag er niet aan in de weg staan dat deze problematiek ook op Europees en internationaal niveau wordt aangepakt. Ook de nationale toezichthouders van de lidstaten waar de elektronische handelsplatformen die deze derivaten aanbieden hun zetel hebben dienen aangespoord te worden om deze uitwassen te reglementeren en te beugelen.

Vervolgens meent **de Raad** dat het reglement zich zou moeten beperken tot de commercialisering bij consumenten. De geschetste problemen stellen zich blijkens de toelichting kennelijk vooral ten aanzien van consumenten. Het ontwerp van reglement zou in zijn huidige vorm echter van toepassing zijn op alle niet-professionele cliënten, en heeft ook gevolgen voor de dienstverlening door financiële instellingen aan een groot aantal ondernemingen die op financiële derivaten beroep doen voor risico-indekking. Uit de toelichting blijkt niet dat daar nood aan is.

Het verbod op bepaalde commercialiseringsvormen in artikel 2 van het reglement betreft alle vormen van financiële derivaten, en gaat verder dan nodig om de vastgestelde problemen aan te pakken. Dit betekent dat de verboden commercialiseringsvormen onder meer gelden voor alle types van derivaten, onder meer ook valutaderivaten, rentederivaten en kredietderivaten. Dit lijkt geen verband meer te houden met de problematiek die is beschreven in hoofdstuk I van de toelichting bij het reglement. **De Raad** acht het daarom nuttig de begrippen uit artikel 2 op een genuanceerde manier verder te verduidelijken overeenkomstig de voorstellen die in het advies worden toegelicht.

De Raad stelt eveneens voor om de uitzondering voor risico-indekking te verduidelijken conform het voorstel in de artikelsgewijze commentaar zodat ook particulieren een beroep kunnen doen op de uitzondering voor gebruik van financiële derivaten voor risico-indekking. De-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ze verduidelijking vermijdt bovendien rechtsonzekerheid over de huidige gebruiken op het vlak van risico-indekking door ondernemingen.

Tot slot is **de Raad** van mening dat de bepalingen inzake inwerkingtreding van het reglement moeten verduidelijkt worden. **De Raad** geeft in haar advies zowel algemene als een artikels-gewijze commentaar. Als bijlage bij het advies antwoordt zij ook op de vier vragen van de publieke consultatie die de FSMA lanceerde naar aanleiding van het uitbrengen van haar reglement.

RVV 491 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 maart 2013 ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen. (21 maart 2016)

Het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 maart 2013 ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen wordt door de Raad positief onthaald. Er worden niet alleen een aantal verbeteringen aangebracht aan de bestaande tekst, maar er worden ook een aantal vereenvoudigingen en harmonisering van administratieve procedures ingevoerd. **De Raad** vraagt echter waakzaamheid zodat de vereenvoudigingen niet raken aan de bestaande bescherming van de volksgezondheid en het milieu, aan de veiligheid van de werknemers, aan de verzoenbaarheid met de duurzame ontwikkeling en aan de traceerbaarheid van de gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast vraagt **de Raad** om ten laatste twee jaar na de inwerkingtreding van het voorliggende koninklijk besluit een collectieve evaluatie uit te voeren.

De Raad vestigt de aandacht op de noodzaak van algehele wetgevende coherentie tussen de Europese, federale en gewestelijke niveaus. Er wordt expliciet gevraagd om melding te maken van de Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad, gezien voorliggend ontwerp van koninklijk besluit hiervan een gedeeltelijke omzetting betreft. Voorts vindt **de Raad** het belangrijk dat deze omzetting van de richtlijn op een tussen het federale niveau en het gewestniveau gecoördineerde wijze tot stand komt en dat er wordt op toegezien dat elke wijziging in overeenstemming is met de bestaande wettelijke vereisten.

De Raad vraagt zich af in hoeverre het opportuun is om de verplichting van het aanbrengen van gevaarpictogrammen op de opslagplaats van het product af te schaffen. **De Raad** vraagt naleving van de verplichtingen die worden opgelegd in artikel 11 van het koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk, en in bijlage II, punt 3.2° ervan.

De Raad stelt een inconsistentie vast tussen artikel 5 en 7 van de ontwerp tekst. In dat kader pleit **de Raad** voor het behoud van de verplichting om zowel het nummer van de fytolicentie als de naam van de houder bij te houden.

De Raad dringt erop aan dat de traceerbaarheid van het product wordt gewaarborgd door een handtekening of door enig ander middel dat even efficiënt is. De handtekening of dat andere middel zal ook aantonen dat de informatie over de gevaren die verbonden zijn aan de betrokken producten en over de voorzorgen die moeten worden genomen tijdens het transport en de opslag ervan, goed werd ontvangen. In diezelfde context vraagt **de Raad** met aandrang dat de verantwoordelijkheden van elke speler in de keten van deze producten

(overheid, producenten, verdelers en consumenten) goed worden omschreven, ook voor de personen die zorgen voor de logistiek (levering of ontvangst) van de producten en die over geen kennis in dit domein beschikken.

De Raad acht het belangrijk dat een pedagogische en/of een voorlichtingsinspanning (via de website) wordt geleverd ten aanzien van personen die potentieel betrokken zijn bij gewasbeschermingsmiddelen. Er werden hieromtrent reeds verschillende initiatieven genomen om de consument bewust te maken en voor te lichten. **De Raad** is in dit verband ingenomen met de komende actualisering van een gids (met een beknopte beschrijving van alle voorwaarden m.b.t. de fytolicensie) en van de website die bevattelijke voorlichting verstrekt over de fytolicensie en over de gewasbeschermingsmiddelen.

Ten slotte drukt **de Raad** haar wens uit om tijdig ingelicht te worden en zelf te adviseren over toekomstige bijzondere wettelijke bepalingen voor de verkoop van deze producten via het internet.

RVV 492 – Advies betreffende het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van kredietovereenkomsten onderworpen aan boek VII van het Wetboek van economisch recht (2 mei 2016)

De Raad voor Verbruik werd gevraagd een advies uit te brengen over een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van kredietovereenkomsten onderworpen aan boek VII WER. Aanleiding van dit ontwerp van koninklijk besluit is het wetsontwerp nr. 54K1685 waarbij de Richtlijn 2014/17/EU inzake hypothecair krediet wordt omgezet en deze materie zoals geregeld in boek VII van het Wetboek van economisch recht volledig wordt herzien.

De termijn die gelaten werd om een advies te formuleren was bijzonder kort, inzonderheid rekening houdend met de techniciteit van het onderwerp.

De Raad is er in het algemeen voorstander van dat in het Verslag aan de Koning zo volledig mogelijke duidelijkheid wordt verschaft over de elementen die in het Jaarlijks Kosten Percentage (JKP) dienen opgenomen worden. **De Raad** herinnert eraan dat de kost van het krediet alle noodzakelijke kosten dient te bevatten die nodig zijn om het krediet te kunnen aangaan. De kosten waar de kredietgever geen rekening mee dient te houden bij de berekening van het JKP moeten dus steeds de uitzondering blijven.

De Raad neemt dan ook met genoeg kennis van de bevestiging door de vertegenwoordigers van de FOD Economie dat in overleg met de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (KFBN) is overeengekomen dat door de KFBN alle noodzakelijke kosten waarmee in het kader van de berekening van het JKP rekening dient te worden gehouden zullen worden ter beschikking gesteld.

Een hypothecair krediet wordt dikwijls, zo niet altijd, gekoppeld aan een aantal nevenproducten (brandverzekering, schuldsaldoverzekering, ...). Ook deze kosten moeten worden opgenomen bij de berekening van het JKP. In elk geval meent **de Raad** dat dient uitgesloten te worden dat tijdelijke kortingen op verzekeringspremies ertoe zouden leiden dat een lager

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

JKP wordt bekomen omdat er bij de berekening van het JKP van zou worden uitgegaan dat de betrokken tijdelijke korting over de ganse looptijd van het krediet zou gelden.

Zowel **de vertegenwoordigers van de productie en de distributie als de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** hebben voorts een duidelijke, zij het verschillende mening aangaande de opname van de bijkomende kosten bij de berekening van het JKP.

De vertegenwoordigers van de productie en de distributie benadrukken dat een verzekeringspremie altijd afhangt van de specifieke kenmerken of de situatie van de consument en pas ten vroegste gekend kan zijn wanneer een bindend aanbod wordt gedaan, waardoor deze pas dan geraamd en in het JKP opgenomen kan worden.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties menen daarentegen dat wanneer een kredietgever een bepaalde verzekering verplicht stelt, deze kost of ten minste een raming van deze kost meegenomen moet worden in de berekening van het JKP, dit op basis van de informatie die de consument heeft gegeven. Op die manier moet in elk geval vermeden worden dat bijvoorbeeld de premie van een schuldsaldoverzekering pas bekend gemaakt wordt op het moment van het ondertekenen van de akte bij de notaris.

Beider argumentaties worden verder in het advies ontwikkeld. Tevens hebben deze verschillende vertegenwoordigers een aantal opmerkingen bij de voorbeelden in bijlage I bij het ontwerp van koninklijk besluit.

RVV 493 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot bepaling van de voorwaarden opgelegd aan verkopers en gebruikers van biociden voor begassing (4 juli 2016)

Het ontwerp van koninklijk besluit tot bepaling van de voorwaarden opgelegd aan verkopers en gebruikers van biociden voor begassing die worden voorgeschreven in artikel 45, §§ 2 en 3, van het koninklijk besluit van 8 mei 2014 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruiken van biociden vormt een eerste concretisering van voornoemde bepalingen en heeft betrekking op de biociden die worden gebruikt in het kader van begassing.

De Raad wenst te benadrukken dat geen enkel onderscheid moet worden gemaakt op het vlak van de bescherming van de persoon die belast is met de begassing en van andere personen die, afhankelijk van het begaste voorwerp, blootgesteld kunnen worden. Bovendien oordeelt **de Raad** dat het kennisniveau van de gebruiker inzake de bescherming tegen de gevaren van begassing voldoende hoog en identiek moet zijn, ongeacht de indeling van het gebruikte product.

Ten slotte drukt **de Raad** haar wens uit om rekening te houden met de situatie van personen die tijdens begassing enkel gebruik maken van biociden met een fytolicensie P2 (en niet met een fytolicensie “specifiek professioneel gebruik”). Om de reeds verworven kennis te valoriseren, stelt de Raad voor dat een vergelijkende analyse wordt gemaakt van de kennis die vereist is voor respectievelijk de fytolicensie P2 en de fytolicensie “specifiek professioneel gebruik”, teneinde de eventuele aanvullende kennis die de houder van de fytolicensie P2 zou moeten verwerven om de fytolicensie “specifiek professioneel gebruik” te verkrijgen, te actualiseren. In dit kader vraagt **de Raad** in een aanpassingsperiode te voorzien.

RVV 494 – Advies betreffende het voorstel van Europese Richtlijn betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud (5 juli 2016)

In het kader van de "EU-Strategie voor een digitale eengemaakte markt" publiceerde de Europese Commissie op 9 december 2015 twee wetgevende initiatieven inzake consumentenrecht. De Raad van de EU besliste om in eerste instantie slechts één van deze richtlijnen onder de loep te nemen: een voorstel voor een richtlijn betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud (hierna "richtlijn digitale inhoud");. Om deze reden beperkt dit advies zich tot dit voorstel van richtlijn.

De Raad wijst er in de eerste plaats op dat deze richtlijn en de definities die in de richtlijn worden gehanteerd voldoende future-proof dienen te zijn.

De Raad noteert bovendien dat het toepassingsgebied van de richtlijn "digitale inhoud" zich beperkt tot digitale inhoud die apart geleverd wordt. De verkoop van de apparaten zelf (vb. computers, smartphones, etc.) en van de software die hierop geïnstalleerd staat op het moment van de verkoop, de zogenaamde *embedded* software, valt niet onder het toepassingsgebied van de ontwerprijrichtlijn.

Toepassingsgebied

Het voorstel van richtlijn "digitale inhoud" zou niet alleen van toepassing zijn op overeenkomsten waarbij de leverancier aan de consument digitale inhoud levert in ruil voor de betaling van een prijs, maar ook op overeenkomsten waarbij de consument actief een andere tegenprestatie dan geld levert, zij het in de vorm van persoonlijke gegevens of een andere soort gegevens.

De vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand zijn van oordeel dat het toepassingsgebied van de richtlijn "digitale inhoud" dient beperkt te worden tot de verkoop van digitale inhoud om rechtsonzekerheid over het toepassingsgebied en een negatieve impact op innovatie te vermijden. **Deze vertegenwoordigers** wijzen er bovendien op dat vanaf 25 mei 2018 de General Data Protection Regulation van toepassing zal zijn op elke verwerking van persoonsgegevens, dus ook deze van consumenten.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties zijn verheugd dat de richtlijn oog heeft voor de evolutie dat in de digitale wereld niet langer enkel met geld wordt betaald maar ook met gegevens. **Zij** zijn dan ook van mening dat de richtlijn in die zin zou moeten worden aangepast dat alle andere tegenprestaties dan geld zouden moeten worden geïseerd door de richtlijn, zowel actief als passief.

Wettelijke garantietermijn en bewijslast

Het voorstel van richtlijn voorziet geen wettelijke garantietermijn voor de levering van digitale inhoud, zoals die bestaat voor andere goederen. Bovendien wordt de bewijslast omgekeerd.

De vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand zijn van oordeel dat het noodzakelijk is om de wettelijke garantie in de tijd te beperken. Hoewel het klopt dat digitale inhoud niet op dezelfde manier onderhevig is aan slijtage als fysieke goederen, is het goed functioneren ervan wel sterk afhankelijk van de digitale omgeving van de consu-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ment. Bovendien benadrukken **deze vertegenwoordigers** dat het ongelimiteerd omkeren van de bewijslast een onevenredig zware last op de 3 schouders van de leveranciers vormt. **Zij** pleiten er dan ook voor dat de omkering van de bewijslast beperkt zou worden in de tijd, zoals dit vandaag al het geval is voor de verkoop van alle andere goederen.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties zijn het hier niet mee eens. **Zij** zijn van oordeel dat de leverancier aansprakelijk moet blijven gedurende de volledige verwachte levensduur van de digitale inhoud. **Deze vertegenwoordigers** zijn er bovendien voorstander van dat de bewijslast bij de verkoper ligt. Digitale producten zijn erg technisch en complex en consumenten beschikken niet over de nodige expertise om het bewijs van een conformiteitsgebrek te leveren.

Overdraagbaarheid van gegevens in geval van ontbinding

Het voorstel van richtlijn voorziet dat wanneer de consument beslist de overeenkomst te ontbinden, de leverancier de technische middelen dient te verschaffen voor het opvragen van alle inhoud die door de consument is verstrekt en alle andere gegevens die zijn geproduceerd of gegenereerd door het gebruik van de digitale inhoud door de consument.

De vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand zijn van oordeel dat deze bepaling een te verregaand recht op overdraagbaarheid van gegevens invoert. Niet alleen moet men de consument de gegevens die hij zelf aanleverde terugbezorgen in een leesbaar formaat (zoals ook voorzien in de General Data Protection Regulation), het gaat ook om alle andere gegevens die door de digitale inhoud werden geproduceerd en gegenereerd.

Naast de enorme technische uitdaging die een dergelijke verplichting met zich mee zou brengen voor de leveranciers, kan deze bepaling ertoe leiden dat leveranciers aspecten van de strategie van hun onderneming of zelfs bedrijfsgeheimen zouden dienen prijs te geven en dus bloot te stellen aan concurrentie. Dit risico voor de ondernemingen staat niet in verhouding tot het voordeel dat de consument uit deze uitgebreide overdraagbaarheid van gegevens zou kunnen halen.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties delen deze zienswijze niet en menen dat betalen met gegevens gelijkgesteld moet worden aan betalen met geld. Derhalve moeten ook gegevens kunnen gerecupereerd worden. **Zij** begrijpen dat bepaalde metadata niet kunnen opgevraagd worden, maar willen vermijden dat al te laks met gegevens wordt omgesprongen.

RWV 495 – Advies betreffende het ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de spreiding van de commissie voor bemiddeling inzake kredietovereenkomsten (5 juli 2016)

Het voorgelegde ontwerp van uitvoeringsbesluit betreft een voorstel tot regeling van de spreiding van de commissies voor bemiddeling inzake kredietovereenkomsten. De Raad werd om advies gevraagd.

Een onderscheid dient gemaakt te worden tussen, enerzijds, commissies voor een consumentenkrediet en voor een hypothecair krediet met een roerende bestemming, en anderzijds, commissies voor een hypothecair krediet met onroerende bestemming.

*Commissies voor een consumentenkrediet en een hypothecair krediet met roerende bestemming: De Raad is ermee akkoord dat eenzelfde regeling inzake gespreide betaling van minstens de helft van de commissie wordt voorzien voor consumentenkrediet en hypothecair krediet met een roerende bestemming, met een maximale spreidingstermijn van 24 maanden.

*Commissies voor een hypothecair krediet met onroerende bestemming: Het standpunt is voor de regeling van deze commissies verdeeld.

De vertegenwoordigers van de middenstandsorganisaties kunnen akkoord gaan met de regeling zoals voorzien in het ontwerp van koninklijk besluit, met name een maximale spreidingstermijn van 12 maanden.

De vertegenwoordigers van de productie en de distributie, de consumentenorganisaties en de FOD Economie zijn evenwel voorstander van minstens een gelijkschakeling van de spreidingstermijn met deze inzake consumentenkrediet en hypothecair krediet met een roerende bestemming, met name een maximale spreidingstermijn van 24 maanden.

* Inwerkingtreding:

De Raad pleit voor de inwerkingtreding aan het begin van een kalenderjaar en ten vroegste op 1 januari 2018, zodat er voldoende tijd is om de nieuwe regeling te implementeren.

RVV 496 – Advies over een ontwerp KB betreffende voor menselijke voeding bestemde caseïne en caseïnaten (Omzetting van de Europese Richtlijn 2015/2203 van 25 november 2015) (5 september 2016)

De Raad heeft geen bemerkingen over de inhoud van het ontwerp van koninklijk besluit tot omzetting van de Richtlijn 2015/2203/EU van 25 november 2015 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten met betrekking tot voor menselijke voeding bestemde caseïne en caseïnaten en tot intrekking van Richtlijn 83/417/EEG van de Raad.

Geen enkel melkproduct dat wordt verkregen door de in artikel 3 van dit ontwerp van koninklijk besluit vermelde productieprocessen wordt in de handel gebracht.

RVV 497 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van het koninklijk besluit van 15 juni 1988 betreffende de prijsaanduiding in de horecasector (4 oktober 2016)

De minister van Economie en Consumenten maakte bij de Raad een verzoek om advies aanhangig over een ontwerp van koninklijk besluit tot opheffing van een koninklijk besluit van 15 juni 1988 en tot invoering van een moderner systeem van prijsaanduiding.

De vertegenwoordigers van de productie, van de distributie en van de middenstand menen dat het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de prijsaanduiding in de horecasector een aantal nuttige vereenvoudigingen invoert en onthalen het gunstig. **Deze vertegenwoordigers** menen echter dat het nieuwe ontwerp van koninklijk besluit betreffende de horeca niet alleen rekening moet houden met de huidige technische ontwikkeling maar ook met de toekomstige ontwikkelingen en de exploitanten bijgevolg een zekere flexibiliteit moet geven op het gebied van de instrumenten die zij gebruiken om de prijzen digitaal aan te duiden.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties daarentegen hebben enig voorbehoud bij het ontwerp, onder meer wat de nieuwe modaliteiten betreft. **Deze vertegenwoordigers** geven aan dat artikel VI.3, §1, WER, fundamentele bepalingen bevat voor de informatie van de consument. Afwijkingen van deze fundamentele principes moeten worden beperkt.

RVV 498 – Advies over de mogelijkheid voor de controlediensten om via de techniek van de mysteryshopping toezicht te houden op de naleving van de wetgeving (3 november 2016)

De minister van Economie en Consumenten vroeg de Raad, met het oog op de uitvoering van artikel XV.3/1 van het Wetboek economisch recht een advies uit te brengen over de vraag welke inbreuken op de bepalingen van het wetboek volgens de Raad via mysteryshopping moeten kunnen worden opgespoord. De minister heeft daarbij tevens de vraag gesteld aan de Economische Inspectie een lijst op te maken met bepalingen die volgens haar in aanmerking komen om via mysteryshopping te worden opgespoord. Deze lijst werd als leidraad gebruikt bij de gesprekken binnen de Raad.

De Raad is verdeeld.

De Raad meent enerzijds dat mysteryshopping een bij wijlen noodzakelijke techniek is om bepaalde inbreuken vast te stellen, doch **de vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand** beklemtonen dat het daarbij enkel kan gaan om zeer ernstige inbreuken.

Deze vertegenwoordigers zijn voorts de mening toegedaan dat het niet de bedoeling kan zijn van mysteryshopping om overeenkomsten af te sluiten, en dat een aantal bepalingen uit het WER te vaag zijn om via mysteryshopping te controleren.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties verwelkomen de techniek van mysteryshopping doch menen dat deze voor alle economische regelgeving zou moeten kunnen gebruikt worden, wanneer dit, zoals de wet ook zelf duidelijk aangeeft, noodzakelijk is. Het volgt dikwijls uit de aard van de bestaande handelspraktijken dat zij niet kunnen vastgesteld worden dan door het gebruik van de techniek van mysteryshopping.

Deze vertegenwoordigers wijzen ook op de lopende herziening van Verordening 2006/2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming. Deze verordening zal controlediensten toelaten mysteryshopping te hanteren. Wat mogelijk is voor grensoverschrijdende controleacties moet ook mogelijk gemaakt worden voor de nationale instanties.

De Raad is van oordeel dat deze techniek zoals de wet aangeeft slechts als ultiem middel kan worden gebruikt en bovendien op zijn proportionaliteit dient te worden beoordeeld. Tenslotte heeft **de Raad** de lijst zoals deze door de Economische Inspectie werd aangereikt, artikel per artikel beoordeeld en becommentarieerd.

RVV 499 – Advies over de problematiek van de gevraagde voorschotten in het kader van de levering van goederen en diensten (29 november 2016)

De Raad erkent het probleem van onredelijke voorschotten die soms gevraagd worden doch bereikt geen enkele overeenstemming aangaande enige wetgevende oplossing.

De vertegenwoordigers van de verbruikersorganisaties reiken een aantal pistes aan die als basis van oplossing zouden kunnen dienen en zijn steeds bereid deze pistes verder uit te werken of mee vorm te geven. Het gaat om:

- Het toevoegen van een extra onrechtmatig beding aan de zwarte lijst uit artikel VI.83 WER.
- Het invoeren van een getrappt systeem van gelimiteerde betalingen.
- Het uitbreiden van het toepassingsgebied van de wet Breyne naar belangrijke werken zoals ruwbouwwerken, dakwerken, enz...
- Het oprichten van een garantiefonds voor voorschotten dat kan tussenkomen wanneer een aangesloten bouwonderneming haar verplichtingen niet meer kan nakomen.
- De consignatie van belangrijke voorschotten die pas zouden vrijgegeven worden bij de uitvoering of levering van het goed of de dienst.
- De mogelijkheid creëren voor de consument om zijn voorschotten in te schrijven in het pandregister.

De vertegenwoordigers van de vertegenwoordigers van de productie, de distributie en de middenstand zijn de mening toegedaan dat er onvoldoende draagvlak is om een wetgevend initiatief te nemen maar zijn wel bereid om mee te werken aan allerhande sensibiliseringscampagnes die op een consensuele wijze ook kunnen verhelpen aan het probleem van de voorschotten. Slechts indien zou blijken dat de verschillende geopperde sensibiliseringscampagnes geen positieve vruchten afwerpen, wensen **deze vertegenwoordigers** mee te werken aan het uitwerken van andere (wetgevende) oplossingen.

RVV 500 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de benaming, de kenmerken en het zwavelgehalte van de lampolie (29 november 2016)

De Raad voor het Verbruik werd verzocht om een advies uit te brengen over het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de benaming, de kenmerken en het zwavelgehalte van de lampolie.

De Raad staat positief tegenover het ter advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit, dat tot doel heeft de hoeveelheid van zwavel in de lampolie te verminderen. **De Raad** betreurt echter dat de normen waar de tekst naar verwijst niet gratis ter beschikking worden gesteld. Dit is belangrijk om redenen van transparantie.

Daarnaast heeft **de Raad** ook enkele technische opmerkingen geformuleerd om de begrijpelijkheid van de tekst te vergemakkelijken.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

RVV 501 – Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (29 november 2016)

Aanleiding tot dit ontwerp van koninklijk besluit is de wet van 22 april 2016 waarbij de Richtlijn 2014/17/EU inzake hypothecair krediet wordt omgezet en deze materie zoals geregeld in boek VII van het Wetboek van economisch recht wordt herzien.

Dit ontwerp van koninklijk besluit heeft tot doel het bestaande koninklijk besluit van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren te vervangen en te vervolledigen in functie van de wijzigingen die door de wet van 22 april 2016 houdende wijziging en invoeging van bepalingen inzake consumentenkrediet en hypothecair krediet in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht werden aangebracht aan de regelgeving inzake hypothecair krediet zoals opgenomen in boek VII van het Wetboek van economisch recht. Waar nodig werden tevens tekstverbeteringen aangebracht en werd de bestaande regeling herbekeken in functie van een optimalisering van de werking van de Centrale.

Bestaande terminologie en definities worden aangepast of vervangen door definities opgenomen in boek I WER. Een nieuwe definitie van “kredietverzekeraar” wordt toegevoegd. Daarnaast wordt de registratie van de datum van het sluiten van de kredietovereenkomst toegevoegd en gepreciseerd wat onder deze datum van het sluiten van de kredietovereenkomst dient te worden verstaan. De criteria voor de registratie van wanbetalingen in de Centrale werden herschreven in functie van de wet van 22 april 2016 en het criterium “een verschuldigd bedrag werd niet of onvolledig betaald binnen een maand na het versturen van door de kredietgever van de ter post aangetekende verwittiging bedoeld in artikel 45 van de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet” werd niet langer weerhouden. Ook artikel 6 (mee te delen gegevens in geval van wanbetaling) werd herschikt in functie van de nieuwe opdeling, overeenkomstig de wet van 22 april 2016, in consumentenkrediet of hypothecair krediet met een roerende of een onroerende bestemming.

Ook wordt thans gevraagd de datum van opeisbaarheid mee te delen aan de Centrale. Artikel 10 met betrekking tot de geldigheidstermijn van de raadplegingen werd herschreven in functie van de wet van 22 april 2016 en de geldigheidstermijn van de raadpleging in het kader van een hypothecair krediet waarvoor de verplichting geldt tot het voorleggen van een kredietaanbod werd teruggebracht tot 45 dagen. Tot slot worden enkele overgangsbepalingen voorzien.

De Raad heeft dit ontwerp van KB behandeld op basis van het advies van Begeleidingscomité van de Centrale voor kredieten aan particulieren en dit advies volledig bevestigd en gevolgd.

RVV 502: Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 mei 2014 betreffende het op de markt brengen van stoffen geproduceerd in nanoparticulaire toestand (27 december 2016)

De Raad werd verzocht om een advies uit te brengen over het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van de inwerkingtreding van sommige bepalingen van het koninklijk besluit van 27 mei 2014 betreffende het op de markt brengen van stoffen geproduceerd in nanoparticulaire toestand. Het ontwerp van koninklijk besluit beoogt het uitstel van de inwerkingtreding van de verplichting voor registratie van mengsels, die één of meerdere stoffen geproduceerd

in nanoparticulaire toestand bevatten, tot 1 januari 2018. Daarnaast beoogt het ook de schrapping van de verplichtingen tot registratie van cosmetische producten die nanomaterialen bevatten.

De Raad verwijst naar de door haar in het verleden uitgebrachte adviezen met betrekking tot het koninklijk besluit van 27 mei 2014 betreffende het op de markt brengen van stoffen geproduceerd in nanoparticulaire toestand.

De Raad merkt op dat de verschafte toelichting over het uitstel (uitstel omwille van uitvoering van een analyse door bevoegde overheden gericht op het in kaart brengen van de complexiteit van de registratieprocedure en de administratieve lasten met het oog op eventuele aanpassingen) eerder vaag is en ruimte tot interpretatie openlaat. **De Raad** kan bijgevolg slechts instemmen met het uitstel voor de registratie van de mengsels, indien al haar leden van bij de aanvang de zekerheid krijgen betrokken te worden bij de analyse, en indien zij inzicht krijgen in de inhoud en de planning ervan. Een mogelijke vereenvoudigde of geharmoniseerde oplossing van de registratie van mengsels is slechts aannemelijk indien er geen afbreuk wordt gedaan aan de doelstellingen van de registratie, aan het principe zelf van een registratie en aan de inhoud en kwaliteit van de informatie. **De Raad** benadrukt bovendien dat, teneinde voldoende tijd te geven aan de ondernemingen en aldus de rechtszekerheid niet in het gedrang te brengen, de eventuele wijzigingen aan het systeem van registratie van mengsels ten laatste in september 2017 operationeel moeten zijn.

De vrijstelling van de verplichtingen voor cosmetische producten wordt ingegeven door het feit dat cosmetische producten al onder Europese kennisgevingsbepalingen vallen. **De Raad** stelt vast dat zij over weinig informatie beschikt omtrent de concrete toepassing van deze Europese kennisgevingsbepalingen. **Zij** stemt daarom slechts in met de schrapping voor zover in het Europese register dezelfde garanties op vlak van inhoud en kwaliteit van de gegevens gewaarborgd zijn en dezelfde doelstellingen nagestreefd worden als in het Belgische nanoregister. **De Raad** vraagt bovendien dat alle relevante overheidsdiensten toegang zouden krijgen tot de gegevens van het Europese register.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

IV. Bijlagen

Bijlage 1

Statuten

Koninklijk besluit van 20 februari 1964 houdende oprichting van een Raad voor het Verbruik, gewijzigd door de koninklijke besluiten van 2 juli 1964, 27 maart 1969, 30 november 1973, 18 juli 1983, 6 april 1984, 28 juni 1985, 9 december 1992 en 23 januari 1997.

(Gecoördineerde tekst)

BOUDEWIJN, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op artikel 29 van de Grondwet;

Overwegende dat het nodig is de verbruiker op de volledigste en meest objectieve wijze voor te lichten en raad te geven, omtrent de diensten en de marktproducten, ten einde een betere bescherming van zijn belangen te verzekeren;

Overwegende dat het gepast is de verscheidene handelingen, ondernomen ten voordele van de verbruiker, te bevorderen, te coördineren en te harmoniëren, ten einde hem een grotere doelmatigheid te verschaffen;

Overwegende dat het gewenst is dat de regering voorgelicht wordt betreffende de mening van de verbruikers over de zaken die hen, in hun hoedanigheid van actieve economische agenten aanbelangen;

Overwegende dat, om dit doel te bereiken, het onontbeerlijk blijkt een adviserende raad, samengesteld uit ter zake bevoegde personen, op te richten;

Gelet op het advies van de Raad van State;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 10 januari 1964;

Op de voordracht van Onze Minister van Economie,

Hebben wij besloten en besluiten wij:

Artikel 1. Bij het Ministerie van Economische Zaken en Energie wordt een adviserend orgaan ingesteld, Raad voor het Verbruik genaamd.

Art.2. De Raad voor het Verbruik heeft tot opdracht:

1. hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Minister die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft, van de Executieven of van de Gestelde Lichamen:

- » adviezen uit te brengen waarbij de verschillende standpunten worden uitgedrukt die in zijn schoot werden uiteengezet over problemen die de consumptie van producten en het gebruik van de diensten aanbelangen en over problemen die voor de consumenten van belang zijn;
  - » voorstellen doen inzake de acties die worden ondernomen of nog moeten worden ondernomen in het voordeel van de consument;
2. gedachtewisseling en overleg mogelijk te maken tussen de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van de organisaties van de productie, de distributie, de landbouw en de middenstand, over alles wat de problemen van de consument aanbelangt;
3. documentatie te zoeken en te verzamelen over de consumptieproblemen in het algemeen, de daarmee samenhangende onderzoekswerkzaamheden te volgen en aan te moedigen, alsook de acties, ondernomen om de consument te informeren, te coördineren en te harmoniseren.

Art. 3 § 1. De Raad is als volgt samengesteld:

- » een voorzitter;
- » twee ondervoorzitters;
- » dertien leden ter vertegenwoordiging van de consumentenorganisaties;
- » acht leden ter vertegenwoordiging van de organisaties van de productie;
- » twee leden ter vertegenwoordiging van de organisaties van de distributie;
- » een lid ter vertegenwoordiging van de organisaties van de landbouw;
- » twee leden ter vertegenwoordiging van de organisaties van de middenstand.

§ 2. Wat de categorieën van leden opgesomd in § 1 betreft, met uitzondering van de permanente leden-deskundigen, telt de Raad evenveel plaatsvervangende leden als werkende leden.

§ 3. De voorzitter wordt benoemd door de Minister die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft.

§ 4. De ondervoorzitters worden benoemd door de Minister, die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft, onder de leden van de Raad, op de respectieve voordracht van de leden die de consumentenorganisaties vertegenwoordigen en van de leden die de organisaties van de productie, de distributie, de landbouw en de middenstand vertegenwoordigen.

§ 5. De werkende leden en hun plaatsvervangers worden benoemd door de Minister die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft onder de kandidaten voorgesteld door de representatieve organisaties ter verdediging van de consumenten en de representatieve organisaties van de productie, de distributie, de landbouw en de middenstand.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

§ 6. Het mandaat duurt vier jaar en is hernieuwbaar.

In het geval dat de voorzitter, een ondervoorzitter of een lid zijn functies definitief neerlegt voor het eindigen van zijn mandaat, maakt de nieuwe opdrachthouder het mandaat van de persoon die hij vervangt af.

Art.4. De Raad kan deskundigen uitnodigen zijn vergaderingen bij te wonen.

De Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft, kan de zittingen bijwonen of er zich op doen vertegenwoordigen.

De zittingen zijn niet openbaar.

Art.5. De Minister, die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft, duidt, onder de ambtenaren, van zijn Departement, de secretaris evenals de ambtenaren die deel uitmaken van het secretariaat aan.

Art.6. De Raad kan in zijn schoot een bureau instellen waarvan de ondervoorzitters ambts-halve deel uitmaken, alsmede subcommissies.

Hij maakt zijn huishoudelijk reglement op. Het reglement is onderworpen aan de goedkeuring van de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft.

Art.7. De Raad stelt een jaarverslag op over zijn werkzaamheden ten behoeve van de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft.

Art.8. De uitgaven die voortspruiten uit de opdrachten van de Raad, alsmede de werkingskosten, worden ten laste gelegd van de begroting van het Ministerie van Economische Zaken.

Art.9. Onze Minister van Economie is belast met de uitvoering van dit Besluit.

Bijlage 2

Huishoudelijk reglement

Gelet op het koninklijk besluit van 20 februari 1964 houdende instelling van de Raad voor het Verbruik gewijzigd bij de KB van 2 juli 1964, 27 maart 1969, 3 november 1973, 5 november 1976, 9 juli 1980, 18 juli 1983, 6 april 1984, 28 juni 1985, 9 december 1992 en 23 januari 1997;

Heeft de Raad voor het Verbruik zijn huishoudelijk reglement als volgt vastgesteld:

Hoofdstuk I Raad voor het Verbruik

Art. 1.

De Raad voor het Verbruik vergadert op uitnodiging van zijn voorzitter of van de ondervoorzitter die hem vervangt. De uitnodigingen worden verzonden ten laatste 10 volle dagen voor de vergadering, behoudens hoogdringendheid.

De Raad wordt eveneens opgeroepen op verzoek van de Minister van Economische Zaken of van vijf werkende leden van de Raad; in dit geval moet hij binnen de vijftien dagen volgend op het verzoek bijeenkomen.

In alle gevallen vermeldt de agenda de onderwerpen die ter sprake worden gebracht en de besprekingen lopen uitsluitend over deze onderwerpen.

Art. 2.

De plaatsvervangende leden worden eveneens opgeroepen en nemen deel aan de vergaderingen van de Raad.

Art. 3.

De Raad kan slechts op geldige wijze beraadslagen, wanneer minstens tien leden de voorzitter niet meegerekend, hun stem uitbrengen. Indien zowel het effectieve lid als het plaatsvervangend lid verhinderd zijn om de vergadering bij te wonen, kan het effectieve lid zich via een volmacht laten vertegenwoordigen door een ander lid van de Raad. Een aanwezig lid kan slechts één volmacht dragen.

Indien het quorum niet wordt bereikt, beraadslaagt de Raad na een tweede bijeenroeping op geldige wijze, ongeacht het aantal aanwezige leden.

Hoofdstuk II Dagelijks Bestuur van de Raad voor het Verbruik

Art. 4.

Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit de voorzitter van de Raad, de ondervoorzitters en tien bijzitters.

De leden van het Dagelijks Bestuur andere dan de voorzitter en de ondervoorzitters moeten voorgesteld worden door vijf werkende leden; zij worden verkozen bij een meerderheid der aanwezige leden met beraadslagende stem.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Art. 5.

Het Dagelijks Bestuur bereidt de aan de Raad voor te leggen stukken voor; het stelt de agenda op van de vergaderingen van de Raad en waakt over de uitvoering van de opdrachten die aan de commissies toegewezen worden.

Het stelt de uiterste datum vast waarop verslagen en adviezen aan de plenaire vergadering moeten voorgelegd worden.

Elk voorstel tot het geven van een advies kan slechts bij een gekwalificeerde 2/3 de meerderheid worden verworpen.

Art. 6.

Bij verhindering van de voorzitter, nodigen de ondervoorzitters beurtelings uit tot de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur en van de Raad. Zij zitten deze beurtelings voor.

Art. 7.

Het Dagelijks Bestuur kan mits de latere goedkeuring van de Raad, commissies oprichten.

Art. 7 bis.

Bij gewettigde hoogdringendheid kan het Dagelijks Bestuur unaniem beslissen om adviezen en voorstellen aan te nemen, onder voorbehoud van een latere goedkeuring ervan door de Raad.

In dergelijk geval kan het Dagelijks Bestuur ook unaniem beslissen om over te gaan tot de definitieve goedkeuring, via stemming op afstand van de leden van de Raad.

- Indien er binnen 5 werkdagen^{1 2} na de dag waarop het advies van het Dagelijks Bestuur via e-mail naar de leden verzonden werd geen amendementen werden ingediend, wordt het advies geacht formeel te zijn goedgekeurd door de Raad.
- In geval van een amendement voorgesteld door een lid van de Raad in de voormelde termijn, beslist de voorzitter van de Raad:
  - hetzij over te gaan tot een nieuwe stemming op afstand over het geamendeerde ontwerp, dat als aangenomen zal worden beschouwd door de Raad bij gebrek aan amendementen in een periode van 5 werkdagen⁽¹⁾⁽²⁾ na de dag waarop de gewijzigde tekst werd verzonden;
  - hetzij het geamendeerde ontwerp voor te leggen aan het Dagelijks Bestuur;
  - hetzij het dossier naar de bevoegde Commissie terug te zenden.

---

1 (1) Deze termijn wordt op 20 kalenderdagen gebracht in juli en augustus.

2 (2) Zaterdagen, zondagen en wettelijke feestdagen zijn geen werkdagen.

Het Dagelijks Bestuur mag slechts de hoogdringendheidsprocedure inroepen indien minsten drie leden-vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties en drie ledenvertegenwoordigers van de beroepsorganisatie aanwezig zijn of vertegenwoordigd door een gemachtigd lid van het Dagelijks Bestuur dat drager is van een specifieke volmacht voor de beslissing die in het kader van de hoogdringendheidsprocedure moet worden genomen. Een lid van het Dagelijks Bestuur kan slechts drager zijn van één volmacht.

Artikel 7ter

Wanneer ze van oordeel zijn dat ontwerpen van reglementering die aan de Raad ter advies worden voorgelegd, beperkt blijven tot een trouwe omzetting van Europese harmoniseringsrichtlijnen van technische aard, kan de voorzitter van de bevoegde Commissie in geval van hoogdringendheid het ontwerpadvies rechtstreeks op afstand laten stemmen door de leden van de Raad.

- Indien er binnen 5 werkdagen^{(1) (2)} na de dag waarop het ontwerpadvies naar de leden verzonden werd geen amendementen werden ingediend, wordt het advies geacht formeel te zijn goedgekeurd door de Raad.
- In geval van een amendement voorgesteld door een lid van de Raad in de voormelde termijn, beslissen de voorzitter van de bevoegde Commissie en de verslaggevers:
  - hetzij over te gaan tot een nieuwe stemming op afstand over het geamendeerde ontwerp, dat als aangenomen zal worden beschouwd door de Raad bij gebrek aan amendementen in een periode van 5 werkdagen^{(1) (2)} na de dag waarop de gewijzigde tekst werd verzonden;
  - hetzij het geamendeerde ontwerp voor te leggen aan het Dagelijks Bestuur;
  - hetzij het dossier naar de bevoegde Commissie terug te zenden.

Artikel 7 quater

Bij gewettigde hoogdringendheid kan het Dagelijks Bestuur beslissingen nemen via stemming op afstand. Het voorstel van beslissing wordt in de twee talen door de voorzitter via e-mail overgemaakt aan de leden van het Dagelijks Bestuur. Het voorstel is aanvaard indien :

- de beide ondervoorzitters, twee leden-vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties en twee leden-vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties hun uitdrukkelijke instemming met het voorstel betuigen binnen de daartoe door de voorzitter vooropgestelde termijn en
- voor zover geen twee leden-vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties of twee leden-vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties zich verzetten tegen het voorstel.

Indien het voorstel niet wordt aanvaard via de elektronische procedure kan het enkel – al dan niet geamendeerd – nog aanvaard worden door het Dagelijks Bestuur na een fysieke bijeenkomst van het Dagelijks Bestuur.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Elk van beide ondervoorzitters, alsook twee leden-vertegenwoordigers van hetzij de consumentenorganisaties, hetzij de beroepsorganisaties kunnen de fysieke bijeenkomst van het Dagelijks Bestuur eisen. De voorzitter bepaalt alsdan in overleg met de ondervoorzitters de datum van deze vergadering.

Hoofdstuk III Commissies

Art. 8.

De Raad kan, voor een bepaalde tijd commissies oprichten die belast worden met technische vraagstukken of bijzondere problemen. Deze commissies worden door de voorzitter of de ondervoorzitters voorgezeten, of bij gebrek, door een persoon, aangeduid door het Dagelijks Bestuur. Zij omvatten minstens drie leden.

Zij kunnen deskundigen van buitenaf uitnodigen, die op hun voorstel aangeduid zijn door het Dagelijks Bestuur.

De door de Commissies aangeduide verslaggevers leggen de werkzaamheden van deze commissies op de vastgestelde termijn voor aan de Raad.

Hoofdstuk IV Algemene bepalingen

Art. 9.

De stemming geschiedt bij handopsteking, bij naamafroeping of bij middel van nominatieve stembriefjes. Een geheime stemming wordt gehouden wanneer het gaat om benoemingen.

Wanneer de stemming geschiedt over procedure- of organisatieproblemen, stemt de voorzitter het laatst en bij staking van stemmen is zijn stem doorslaggevend.

Betreffende adviezen en voorstellen wordt overgegaan tot een individuele raadpleging der leden.

Indien het advies van de Raad niet unaniem is, geeft het de uiteenlopende standpunten weer.

Art. 10.

Alle documenten uitgaande van de Raad en van de commissies, behalve de werkdocumenten, worden in het Nederlands en in het Frans opgesteld.

Art. 11.

Degene die het voorzitterschap waarneemt opent en sluit de vergadering. Hij leidt de besprekingen, waakt over de handhaving der orde en over de toepassing van de voorschriften van het koninklijk oprichtingsbesluit en van het huishoudelijk reglement.

Art. 12.

De voorzitter van de Raad maakt de adviezen en voorstellen van de Raad evenals het jaarlijks activiteitenverslag over aan de Minister van Economische Zaken. Hij vertegenwoordigt de Raad ten overstaan van de overheden en van derden en ondertekent alle briefwisseling die de Raad verbindt. De secretaris ondertekent de gewone briefwisseling.

Art. 13.

De Raad kan tot de publicatie van zijn adviezen, verslagen en voorstellen beslissen.

Art. 14.

Dit huishoudelijk reglement treedt in werking de dag waarop het door de Minister van Economische Zaken wordt goedgekeurd.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bijlage 3

Samenstelling van de Raad voor het Verbruik

Voorzitter

Dhr. Reinhard Steennot

Universiteit Gent
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Universiteitstraat 4
9000 Gent

Tel.: 09 264 68 58

Fax: 09 264 68 55

Ondervoorzitters

Dhr. Van Bulck Ivo (N) – Febelfin

Dhr. Ducart Jean-Philippe (F) – Test-Aankoop

Secretariaat

City Atrium C
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: 02 277 81 68 – 02 277 80 04

cc.rvv@economie.fgov.be

Mevr. Isabelle Mahieu, secretaris

Tel.: 02 277 75 88

isabelle.mahieu@economie.fgov.be

Lijst van de vertegenwoordigde organisaties

I. ORGANISATIES DIE DE VERBRUIKERS VERTEGENWOORDIGEN

Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV)

Hoogstraat 42, 1000 Brussel
Tel.: 02 506 82 11 - Fax: 02 506 82 29

Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB)

Koning Albertlaan 95, 9000 Gent
Tel.: 09 222 57 51 - Fax: 09 221 04 74

Algemeen Christelijk Vakverbond van België (ACV)

Haachtsesteenweg 579 bus 10, 1031 Brussel
Tel.: 02 246 31 11 - Fax: 02 246 30 10

De Gezinsbond

Troonstraat 125, 1050 Brussel
Tel.: 02 507 88 11 - Fax: 02 511 90 65

Ligue des Familles

E de Becolaan 109, 1050 Brussel
Tel.: 02 507 72 11 - Fax: 02 507 72 00

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten

Haachtsesteenweg 579/40, 1031 Brussel
Tel.: 02 246 41 11 - Fax: 02 243 20 99

Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten

Sint-Janstraat 32-38, 1000 Brussel
Tel.: 02 515 02 11 - Fax: 02 515 02 07

Test-Aankoop

Hollandstraat 13, 1060 Brussel
Tel.: 02 542 32 11 - Fax: 02 542 32 50

Landsbond van Liberale Mutualiteiten

Livornostraat 25, 1050 Brussel
Tel.: 02 542 86 00 - Fax: 02 542 86 99

Verbraucherschutzzentrale Ostbelgien VSZ

Neustraße 119, 4700 Eupen
Tel.: 087 59 18 50 - Fax: 087 59 18 51

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

II. ORGANISATIES DIE DE PRODUCTIE VERTEGENWOORDIGEN

AGORIA

Diamant Building
A. Reyerslaan 80, 1030 Brussel
Tel.: 02 706 78 00 - Fax: 02 706 78 01

ASSURALIA

de Meeûssquare 29, 1000 Brussel
Tel.: 02 547 56 11 - Fax: 02 547 56 01

Belgische Petroleum Federatie

Kunstlaan 39 bus 2, 1040 Brussel
Tel.: 02 508 30 00 - Fax: 02 511 05 91

FEBELFIN – BVB (Belgische Vereniging van Banken)

Aarlenstraat 82, 1040 Brussel
Tel.: 02 507 68 11 - Fax: 02 507 69 39

FEBELFIN – BVK (Beroepsvereniging van het Krediet)

Aarlenstraat 82, 1040 Brussel
Tel.: 02 507 68 11 - Fax: 02 507 69 92

ESSENSCIA

Diamant Building
A. Reyerslaan 80, 1030 Brussel
Tel.: 02 238 97 11 - Fax: 02 231 13 01

FEVIA

Kunstlaan 43, 1040 Brussel
Tel.: 02 550 17 40 - Fax: 02 550 17 54

Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf

Lombardstraat 34-42, 1000 Brussel
Tel.: 02 545 56 00 - Fax: 02 545 59 00

Raad voor de Reclame

Barastraat 175, 1070 Brussel
Tel.: 02 502 70 70 - Fax: 02 502 77 33

Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO)

Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel
Tel.: 02 515 08 11 - Fax: 02 515 09 99

III. ORGANISATIE DIE DE DISTRIBUTIE VERTEGENWOORDIGEN

COMEOS (Belgische Federatie voor de Handel en Diensten)

Edmond Van Nieuwenhuyselaan 8, 1160 Brussel
Tel.: 02 788 05 00 - Fax: 02 788 05 01

IV. ORGANISATIES DIE DE MIDDENSTAND VERTEGENWOORDIGEN

Neutraal Syndikaat voor Zelfstandigen (NSZ)

Bisschoffsheimlaan 33, 1000 Brussel
Tel.: 02 217 29 28 - Fax: 02 217 88 41

Union Syndicale des Classes Moyennes (UCM)

Chaussée de Marche 318/4, 5100 Namur
Tel.: 081 48 62 82 - Fax: 081 48 62 79

Unizo

Willebroekkaai 37, 1000 Brussel
Tel.: 078 35 39 39 - Fax: 02 230 93 54

V. ORGANISATIES DIE DE LANDBOUW VERTEGENWOORDIGEN

Belgische Boerenbond

Diestsevest 40, 3000 Leuven
Tel.: 016 28 66 21 - Fax: 016 28 66 09

Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA)

Chaussée de Namur 47, 5030 Gembloux
Tel.: 081 60 00 60 - Fax: 081 60 04 46

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

VERSLAG OVER DE WERKZAAMHEDEN
VAN DE COMMISSIE VOOR
ONRECHTMATIGE BEDINGEN
2016

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

INHOUD

Commissie voor Onrechtmatige Bedingen

I.	Voorwoord van de voorzitter	39
II.	Flash op de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen.....	41
III.	Advies uitgebracht in 2016	43
	Advies inzake schadebedingen en minnelijke invordering.....	43
IV.	Bijlagen.....	62
	1 Huishoudelijk reglement van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen.....	62
	2 Statuten van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen	66
	3 Lijst van de adviezen uitgebracht door de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen	69
	4 Samenstelling van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen.....	72
	5 Samenstelling van het dagelijks bestuur.....	75

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

I. Voorwoord van de voorzitter

Ook in 2016 zette de COB haar werkzaamheden verder. Zo vergaderde zij op 27 januari, 24 februari, 13 april, 14 juni, 14 juli, 28 september, 8 november en 6 december 2016.

Zoals vermeld in het voorwoord 2015 werd de Commissie gevat door een adviesaanvraag vanwege de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties over schadebedingen. Twee vraagstellingen komen in deze adviesaanvraag aan bod: 1) Een eerste vraag of gerechtsdeurwaarders in het kader van minnelijke invordering hun tarieven geregeld voor hun wettelijke opdrachten kunnen aanrekenen; 2) Een tweede vraag waarbij aan de COB gevraagd werd om concrete richtlijnen te geven omtrent de omvang van schadebedingen. In het bijzonder werd aan de Commissie een voorstel van het Vlaams Centrum Schuldenlast voorgelegd, waarin voorgesteld werd om de minnelijke invordering te plafonneren.

Wat de eerste vraag betreft, werden vertegenwoordigers van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders gehoord op de vergadering van de Commissie op 24 februari 2016. Het advies inzake schadebedingen en minnelijke invordering nr. 39 werd uiteindelijk goedgekeurd op 14 juli 2016.

Het algemeen besluit van de Commissie luidde als volgt. Wat de eerste vraag betreft: wanneer schuldeisers een beroep doen op gerechtsdeurwaarders voor de minnelijke invordering van niet-betaalde schulden en wanneer tijdens de minnelijke fase als invorderingskost de tarieven van gerechtsdeurwaarders worden aangerekend, die voor ambtelijke taken gereguleerd zijn, dan kan dit enkel indien in de onderliggende overeenkomst duidelijke bedragen werden overeengekomen in geval van niet-(tijdige) betaling. Een algemene verwijzing naar het KB van 30 september 1976 “tot vaststelling van de tarieven voor akten van de gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handels- en zaken en van het tarief van sommige toelagen” is in dit opzicht niet voldoende.

Wat de tweede vraag betreft bleek tijdens de besprekingen binnen de Commissie geen eensgezindheid te bestaan over de opportuniteit van maxima met betrekking tot schadebedingen. De vraag of maxima dienen te worden ingesteld leek de Commissie eerder van beleidsmatige aard en niet zozeer van juridisch-technische aard.

De Commissie ontving vervolgens een nieuwe adviesaanvraag op 5 juli 2016 van de Union des Classes Moyennes (UCM) waarbij bij toepassing van art. VI.86 § 2 WER een advies gevraagd werd op de aangepaste modelovereenkomst inzake consumentenverhuis van de Belgische Kamer der Verhuizers. Voordien had de Belgische Kamer der Verhuizers (BKV) zelf per e-mail aan de COB gevraagd om een advies te verlenen op haar aangepaste modelvoorwaarden inzake verhuisovereenkomsten met consumenten. Er kan opgemerkt worden dat de Commissie in het verleden reeds een advies verstrekke op 11 september 2001 (COB nr. 8) inzake de algemene voorwaarden voor verhuizingen. Een actualisering drong zich echter op. De nieuwe algemene voorwaarden van de BKV werden grondig onderzocht en er werd tevens een auditie georganiseerd met de Belgische Kamer der Verhuizers. De Commissie maakte eerst algemene bedenkingen omtrent de opmaak en de redactie van de modelovereenkomst, waarna de voorgelegde clausules chronologisch werden besproken.

De Commissie voerde haar onderzoek voornamelijk in 2016 doch kon haar werkzaamheden op de valreep nog niet finaliseren in 2016. Het advies van de Commissie werd immers begin 2017 goedgekeurd zodat u hiervoor meer leest in het voorwoord van 2017.

Op 11 april 2016 ontving de Commissie een vraag om advies over de contracten hypothecair krediet, vanwege de minister van Economie en Consumenten. De minister verwees in het bijzonder naar de nieuwe wetsbepaling in art. VII.160 § 5 eerste lid WER waarin bepaald wordt dat de FOD Economie onderzoekt of de modelcontracten beantwoorden aan alle bepalingen van dit boek en van boek VI en hun uitvoeringsbesluiten. De minister merkt op dat dit inhoudt dat de administratie nu wettelijk verplicht is om de modellen van kredietcontracten voorafgaandelijk te toetsen op de aanwezigheid van “onrechtmatige bedingen” zoals bedoeld in boek VI. Daarom leek het de minister wenselijk dat de Commissie Onrechtmatige Bedingen een doorlichting maakt van deze overeenkomsten, o.m. de bedingen inzake kennisname en aanvaarding, opzeg en uitdrukkelijke ontbinding, compensatie en eenheid van rekening, hypotheek alle sommen, eenzijdige wijziging (essentiële) contractvoorwaarden en kenmerken, eenzijdige overdracht van schuldvordering.

De Commissie startte een grondige studie van de standaardclausules inzake contacten hypothecair krediet. Dit betreft evenwel een zeer omvangrijk werk zodat de Commissie haar werkzaamheden in 2016 nog niet kon beëindigen en zal verderzetten in 2017.

Daarnaast verrichtte de Commissie nog andere werkzaamheden.

Zo gaf de secretaris op 23 november 2016 een presentatie op uitnodiging van het VBO. De heer Secretaris lichtte de rol en de belangrijkste verwezenlijkingen van de COB toe.

De voorzitter van haar kant woonde een vergadering bij op het kabinet van de minister van Economie en Consumenten in verband met de integratie van de Commissie in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. Zoals bekend zijn er plannen om de Commissie te integreren in Centrale Raad voor het Bedrijfsleven als “bijzondere raadgevende commissie” en dit in uitvoering van boek XIII WER. De Commissie gaf zoals bericht in het jaarverslag 2014 een advies over de mogelijke integratie van de COB in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven op 22 mei 2014 (COB nr. 35). De voorzitter werd uitgenodigd om over dit advies toelichting te geven. Er werd aangekondigd dat een ontwerp KB zou worden voorbereid houdende integratie van de COB in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven tegen het voorjaar 2017. De ontwerptekst zou in maart/april 2017 aan de Commissie voor advies voorgelegd worden. Mevrouw de voorzitter bracht de belangrijkste opmerkingen zoals die naar voorkwamen in het advies COB nr. 35 opnieuw onder de aandacht.

Er staat dus heel wat werk in de steigers voor 2017 dat zich ook weer aankondigt als een vernieuwend en interessant werkjaar.

Béatrice Ponet

Voorzitter

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

II. Flash op de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen

Adviesorgaan

De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen is een adviesorgaan, waarvan de oprichting en de bevoegdheden vastgelegd zijn in de artikelen VI.86 en VI.87 van het Wetboek van economisch recht (het boek “Marktpraktijken en consumentenbescherming”). Dit adviesorgaan werd, in uitvoering van deze wettelijke bepalingen, effectief opgericht bij koninklijk besluit van 26 november 1993. Dit koninklijk besluit bepaalt tevens de samenstelling en de werking van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen.

Haar hoofdplicht bestaat, zoals de titel laat vermoeden, in het geven van adviezen en aanbevelingen omtrent bedingen en voorwaarden in overeenkomsten gesloten tussen ondernemingen en consumenten. In het kader van de afdeling onrechtmatige bedingen, ziet zij erop toe of er geen onrechtmatige bedingen, dit zijn bedingen die kennelijk het evenwicht tussen de rechten en de verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument lijken te verstoren, voorkomen. Zij kan eveneens een begrijpelijke redactie van de contractvoorwaarden aanbevelen, alsook de invoeging van vermeldingen of bedingen die haar noodzakelijk lijken om tot een begrijpelijke redactie te komen. Zij kan ten slotte ook voorstellen tot wetswijzigingen doen in het raam van haar bevoegdheden.

De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen bezit eenzelfde bevoegdheid inzake bedingen en voorwaarden in overeenkomsten gesloten tussen de titularissen van vrije beroepen en hun cliënten (zie de artikelen XIV.53 en XIV.54 van het Wetboek van economisch recht).

Op de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen kan een beroep gedaan worden door de minister, de consumentenorganisaties, of door de betrokken (inter)professionele groeperingen. Zij kan ook van ambtswege optreden. Gaat het om bedingen in overeenkomsten gesloten tussen een consument en de titularis van een vrij beroep, dan kunnen ook de minister van Justitie, de in het betrokken domein representatieve consumenten- of cliëntenorganisaties hetzij de betrokken (inter)professionele groeperingen, alsook de beroepsregulerende overheden de Commissie vatten.

Individuele ondernemingen kunnen de Commissie dus niet vatten, en dit sinds de wet van 7 december 1998 tot wijziging van de afdeling onrechtmatige bedingen van de vroegere wet op de handelspraktijken. Er werd namelijk geoordeeld dat deze Commissie in eerste instantie een taak van algemeen belang had, en dat het aan een dergelijk adviesorgaan niet toekwam te fungeren als een soort particulier adviseur voor handelaars.

De samenstelling

De samenstelling van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen is een weergave van haar belangrijkste objectieven bij haar adviesbevoegdheid: de voorzitter en ondervoorzitter zijn leden van de rechterlijke macht, wat, naast deskundigheid, vooral onpartijdigheid waarborgt, vier permanente deskundige leden hebben er zitting omwille van hun deskundigheid op dit

specifieke domein, en er is anderzijds een paritaire vertegenwoordiging van de 'belangengroepen' in het economisch verkeer, zijnde vertegenwoordigers van consumentenorganisaties, versus vertegenwoordigers van de productie, distributie, landbouw, vrije beroepen en middenstand.

De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen komt ongeveer maandelijks bijeen in algemene vergadering.

Adviezen

De meeste adviezen betreffen een algemeen onderzoek van contractvoorwaarden die gangbaar zijn in een bepaalde sector, zoals bijvoorbeeld de meubelsector, de verhuissector, vaste en mobiele telecommunicatie, teledistributiecontracten, contracten van verkoopbemiddeling van vastgoedmakelaars. Eén enkele keer werd een horizontaal onderzoek gevoerd met betrekking tot strafbedingen, wat uitmondde in een aantal aanbevelingen inzake strafbedingen.

Soms lag ook een precieze vraagstelling aan de basis van een meer summier advies, zoals bijvoorbeeld de vraag of clausules die iedere aansprakelijkheid van de NMBS uitsluiten bij vertraging of gemiste aansluiting niet onrechtmatig zijn (COB 7 van 6 juni 2000).

Daarnaast zijn er ook de adviezen van de COB. op ontwerpen van wetgeving, die al dan niet effectief resulteerden in wetgeving. Er kan bijvoorbeeld gewezen worden op het advies op het uiteindelijk aangenomen koninklijk besluit van 12 januari 2007 betreffende het gebruik van bepaalde bedingen in de bemiddelingsovereenkomsten van vastgoedmakelaars (COB 21 van 22 november 2006, zie ook de aanbevelingen van de Commissie waarop dit KB gebaseerd is, COB 13 van 3 juni 2004).

Tenslotte heeft de Commissie reeds tweemaal advies verleend op bedingen in overeenkomsten van titularissen van vrije beroepen. Zo werd advies verleend omtrent een modelovereenkomst dienstverlening advocaat (advies nr. 20 van 5 mei 2006). Dit advies werd aangevraagd door de beroepsorde (Orde Vlaamse Balies) zelf. Verder werd op 16 december 2009 een advies uitgebracht over de contractbepalingen in overeenkomsten gesloten tussen een architect en een cliënt.

In 2016 heeft de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen een advies gegeven met betrekking tot de minnelijke invordering door gerechtsdeurwaarders, en de kosten die deze mogen aanrekenen. In dit advies gaf de Commissie ook enkele algemene richtlijnen als antwoord op de vraag van de consumentenorganisaties om schadebedingen wegens niet-(tijdige) betaling aan maxima te onderwerpen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

III. Advies uitgebracht in 2016

COB 39

Commissie voor Onrechtmatige Bedingen

Advies inzake schadebedingen en
minnelijke invordering

43

Brussel, 14 juli 2016

Inleiding: de adviesaanvraag

Bij brief van 2 april 2015 hebben de consumentenorganisaties de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen, bij toepassing van artikel VI.86, § 2, en artikel XIV.53, § 2, van het Wetboek van economisch recht, bevestigd over twee aspecten in verband met schadebedingen.

De eerste vraagstelling betreft de vraag of, en onder welke voorwaarden indien het antwoord hierop positief zou zijn, gerechtsdeurwaarders die niet-betaalde schulden minnelijk zouden invorderen, hiervoor hun tarieven kunnen aanrekenen die op hun wettelijke opdrachten van toepassing zijn. Die tarieven zijn in uitvoering van artikel 522, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek vastgesteld bij koninklijk besluit van 30 november 1976 "tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen" (BS 8 februari 1977).

De tweede vraagstelling betreft het voorleggen aan de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen van een voorstel tot het plafonneren van schadebedingen, dat geïnspireerd is op de wettelijke regeling inzake de rechtsplegingsvergoeding in de gerechtelijke fase.

Wat de eerste vraagstelling betreft, werden vertegenwoordigers van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders gehoord op de vergadering van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen gehouden op 24 februari 2016. Deze vertegenwoordigers bezorgden de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen eveneens een schriftelijke nota met hun opmerkingen.

I. Eerste vraagstelling: Kunnen gerechtsdeurwaarders in het kader van minnelijke invordering de tarieven geregeld voor hun wettelijke opdrachten aanrekenen?

Vanuit de vaststelling dat de laatste jaren de tendens merkbaar is dat gerechtsdeurwaarders ook in het kader van minnelijke invordering hun tarieven voor hun wettelijke opdrachten aanrekenen aan consumenten, bevragen de consumentenorganisaties de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen omtrent het geoorloofd karakter van dergelijke praktijken, en van de bedingen die hiermee verband houden. Zoals hierna zal blijken, hangt het antwoord op deze vraagstelling af van het al dan niet onrechtmatig karakter van de bedingen in de onderliggende overeenkomst, en is de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen bijgevolg bevoegd om een advies te verstrekken ter zake.

A. Situering van de toepasselijke wetgeving

Vooraleer tot een inhoudelijke analyse van deze vraagstelling over te gaan, is het aangewezen de toepasselijke wetgeving toe te lichten.

1. Verbintenissenrecht en specifieke bepalingen inzake overeenkomsten met consumenten

Zolang niet-betaalde schulden op minnelijke wijze gevorderd worden (dit wil zeggen zolang dit niet op basis van een uitvoerbare titel gebeurt, doorgaans op basis van een vonnis, een uittreksel uit de rol, een notariële akte), gelden de algemene regels van het privaatrecht

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

(verbintenissenrecht) en berust de beoordeling van de geldigheid van de respectieve schuldvorderingen, en de invordering, nog geheel op de contractpartijen¹.

Voor wat overeenkomsten betreft tussen ondernemingen en consumenten, gelden daarenboven de toepasselijke regelen van het Wetboek van economisch recht, met inzonderheid de wettelijke regelen inzake onrechtmatige bedingen.

Of de toepasselijke regels van het Wetboek van economisch recht van toepassing zijn, hangt af van de vraag of de onderliggende overeenkomst² afgesloten werd tussen een onderneming³ en een consument. Het feit dat een gerechtsdeurwaarder de uit die oorspronkelijke overeenkomst onbetaalde schulden invordert in de minnelijke fase (en dus *namens* de oorspronkelijke schuldeiser optreedt), verandert dus niets aan de vraag naar het toepassingsgebied van deze contractuele regels in het Wetboek van economisch recht⁴.

2. Toepassing van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument

Vorderen gerechtsdeurwaarders op minnelijke wijze schulden in, dan vallen ze onder de toepassing van (een groot aantal van) de bepalingen van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument.

Waar de algemene bepalingen inzake minnelijke invordering van schulden van de consument (Hoofdstuk III) reeds van bij de goedkeuring van deze wet van toepassing waren op gerechtsdeurwaarders, zijn sinds de wijziging (uitbreiding) van deze wet door de wet van 27 maart 2009 ook het merendeel van de bepalingen van Hoofdstuk IV, dat de activiteit van minnelijke invordering van schulden regelt, van toepassing op de minnelijke invordering gedaan door een advocaat of een ministerieel ambtenaar of een gerechtelijk mandataris in de uitoefening van zijn beroep of ambt⁵.

---

1 Zie *Parl. St.*, Kamer, G.Z.1999-2003, Doc. 50 0223/003, p. 11.

2 De wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument (hierna de wet minnelijke invordering) definieert de “onderliggende overeenkomst als zijnde “de overeenkomst die tot het ontstaan van de schuldvordering op de consument leidde” (zie artikel 2, § 1, 4° wet minnelijke invordering).

3 Uiteraard kan deze onderliggende overeenkomst ook een overeenkomst afgesloten tussen een beoefenaar van een vrij beroep en een consument betreffen en is in die gevallen boek XIV van het Wetboek van economisch recht (dat de bepalingen inzake marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep bevat) van toepassing.

4 Het beroep van gerechtsdeurwaarder is (naast een openbaar ambt) ook te beschouwen als een vrij beroep. In dat geval valt op te merken dat een apart wetboek de regels inzake marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep vastlegt, namelijk boek XIV. De discussie of boek VI, dan wel het genoemde boek XIV van toepassing is hier niet van belang voor de toepassing van de bepalingen inzake onrechtmatige bedingen. Ze zou het wel kunnen zijn bij het vaststellen van eventuele oneerlijke handelspraktijken door de gerechtsdeurwaarder ten aanzien van de consument. Daarnaast zijn er ook de eventuele inbreuken op de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument (zie hierna, punt 2).

5 Artikel 38 van de Programmawet van 27 maart 2009, BS 7 april 2009.

Artikel 38, 2°, van genoemde wet werd bij uittreksel uit arrest nr. 99/2010 van 16 september 2010 door het Grondwettelijk Hof vernietigd in zoverre het de regeling van de burgerrechtelijke sancties die in artikel 14 van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van de schulden van de consument worden beoogd en die

De wet van 20 december 2002 (wet minnelijke invordering) vervolgens, wil in het kader van deze eerste vraagstelling vooral twee zaken regelen: (1) praktijken bij invordering die het privéleven of de menselijke waardigheid schenden, tegengaan (via een algemene norm en een lijst met verboden praktijken), en (2) verbieden dat de invorderaar bijkomende kosten dan wat in de onderliggende overeenkomst bepaald werd, aanrekenen.

3. situering van het KB van 30 november 1976 “tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen”⁶

In het KB van 30 november 1976 “tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen” worden, in uitvoering van artikel 522, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek⁷, de tarieven vastgesteld voor “de ambtelijke verrichtingen van de gerechtsdeurwaarders zoals deze voorgeschreven zijn door de wettelijke bepalingen in burgerlijke en handelszaken”.

Deze wettelijke tarieven, vastgesteld in het KB van 30 november 1976, zijn dus in principe *niet* van toepassing indien het niet om de uitoefening van door de wet aan de gerechtsdeurwaarders voorbehouden ambtelijke verrichtingen gaat, zoals in casu de invordering van niet-betaalde schulden in de minnelijke fase.

B. Antwoord op de eerste vraagstelling

I. Minnelijke invordering betreft geen ambtelijke verrichting – contractvrijheid en toepassing van principes van verbintenissenrecht

Vooreerst mag herhaald worden dat het KB van 30 november 1976 “tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen” (BS 8 februari 1977), genomen in uitvoering van artikel 522, § 1, Ger. Wb. enkel van toepassing is op *alle akten en ambtelijke taken* van de gerechtsdeurwaarders zoals deze voorgeschreven zijn door de wettelijke bepalingen in burgerlijke en handelszaken (zie artikel 1 van dit KB).

Deze ambtelijke verrichtingen waarvoor gerechtsdeurwaarders alleen bevoegd zijn en waarvoor ze een ministerieplicht hebben worden opgesomd in artikel 519, § 1, Ger. Wb. De residuaire bevoegdheden van gerechtsdeurwaarders, waarvoor zij geen monopolie hebben en

---

een inbreuk op de bepalingen van de artikelen 5, 6 en 7 van die wet bestraffen, van toepassing maakt op de advocaten, de ministeriële ambtenaren of de gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of ambt: zie BS 17 november 2010, p. 71378-71384.

⁶ BS 8 februari 1977.

⁷ Waarvan de bewoording lichtjes aangepast is sinds de wet van 7 januari 2014. Artikel 522, § 1, Gerechtelijk Wetboek luidt nu als volgt:

“§ 1. De koning stelt het tarief vast van alle akten en ambtelijke taken van de gerechtsdeurwaarders. Voor de niet door de koning vastgestelde tarieven kan de Nationale Kamer van gerechtsdeurwaarders een minimumtarief op leggen.”

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

geen ministerieplicht, worden opgesomd in artikel 519, § 2, Ger. Wb. Het “zorgen voor de minnelijke invordering” komt voor in punt 5 van deze opsomming. De gerechtsdeurwaarders treden voor wat minnelijke invordering van schulden betreft in concurrentie met andere beroepsgroepen, zoals incassokantoren en advocaten.

Waar in het verleden eventueel nog discussie kon bestaan over de vraag of de gerechtsdeurwaarder deze kosten kon aanrekenen op grond van artikel 7 van het KB van 30 november 1976⁸, is het sedert de wetswijziging van 2009 duidelijk geworden dat deze kosten niet meer aangerekend kunnen worden tenzij wanneer de overeenkomst met de oorspronkelijke schuldeiser in deze mogelijkheid voorziet⁹.

Het zorgen voor minnelijke invordering betreft dus geen ambtelijke verrichting van gerechtsdeurwaarders en het KB van 30 november 1976 verschaft geen reglementaire basis om bedragen die voorkomen in dit KB, ook aan te rekenen in de minnelijke fase.

De manier waarop de gerechtsdeurwaarder vergoed wordt voor de invordering die hij voert in opdracht van een niet-betaalde schuldeiser (of de invordering van schulden die hij overgenomen heeft van de schuldeiser) betreft, net zoals dit het geval is bij andere personen die op minnelijke wijze schulden invorderen, in de eerste plaats iets wat overeengekomen wordt met deze schuldeiser die op de gerechtsdeurwaarder een beroep doet. Tussen de gerechtsdeurwaarder en zijn opdrachtgever geldt hier het principe van de contractvrijheid en de vrijheid in het vaststellen van een tarief ten volle.

Aan de consument, die hier los van staat, kan zoals reeds gesteld, enkel de overeengekomen schadevergoeding zoals vastgesteld in een eventueel schadebeding, opgenomen in de onderliggende overeenkomst, gevorderd worden.

Voor de dienstverrichtingen die verstrekt worden binnen de uitoefening van bevoegdheden waarvoor geen tarief voorzien is en die compatibel zijn met hun functie, worden de gerechtsdeurwaarders dus beloond door honoraria die overeengekomen worden met de partijen (hier te begrijpen als de deurwaarder en zijn cliënt, de niet-betaalde schuldeiser), of, bij gebreke van akkoord, de rechter¹⁰.

---

8 Artikel 7 bepaalt: “Aan de gerechtsdeurwaarder wordt, benevens de frankeerkosten, een recht van ... toegekend voor iedere aanmaning per brief, waarbij met vervolging wordt bedreigd, in de zaken met een waarde van minder dan 125 EUR; dat recht bedraagt ... voor de andere zaken; hierin zijn begrepen de kosten van toezending van een afschrift van de brief aan de verzoeker, aan zijn raadsman of aan zijn gemachtigde. *Dit recht is ten laste van de schuldenaar.*” Zie omtrent deze discussie o.m. R. STEENNOT, “Consumentenbescherming: overzicht van rechtspraak (2003-2007)”, *TPR* 2009, 529-531. In een hele reeks vonnissen werd ook bij toepassing van de oude wet geoordeeld dat de gerechtsdeurwaarden geen aanspraak kon maken op de aanmaningsrechten: Vred. Fontaine-l’-Evèque 24 april 2008, *T. Vred.* 2010, 427 (waarin werd geoordeeld dat de gerechtsdeurwaarder geen aanspraak kan maken op deze inningsrechten omdat het KB enkel in een vergoeding voorziet wanneer de gerechtsdeurwaarder optreedt als ministerieel ambtenaar); Vred. Fléron 6 december 2011, *T. Vred.* 2013, 596, noot C. DELFORGE en Vred. Zomergem 15 april 2005, *T. Vred.* 2010, 424 (waarin werd geoordeeld dat artikel 7 van het KB van 1976 onwettig is).

9 C. DELFORGE, “Recouvrement amiable, recouvrement judiciaire et abus de droit”, noot onder Vred. Fléron 6 december 2011, *T. Vred.* 2013, 604.

10 E. LEROY, « Les émoluments, frais et débours des huissiers de justice : entre réalités antinomiques et paradoxe anachronique ? » – Première partie », *Ius & Actores*, 2007, p. 54 en 55

Worden langs de andere kant door de gerechtsdeurwaarder bedragen gevorderd ten aanzien van de consument die niet betaald heeft, dan kunnen enkel bedragen gevorderd worden die in geval van eventuele wanprestatie overeengekomen werden in de onderliggende overeenkomst tussen de oorspronkelijke schuldeiser en de consument. Bijgevolg kan, in het kader van minnelijke invordering van schulden, het tarief vastgesteld krachtens het koninklijk besluit van 30 november 1976 enkel toepassing vinden krachtens een contractueel beding.

Samenvattend:

Aangezien de minnelijke invordering door een gerechtsdeurwaarder geen ambtelijke verrichting betreft, is de vergoeding voor de tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder in de eerste plaats een zaak die vrij overeen te komen is tussen de opdrachtgever (de niet-betalende schuldeiser) en de gerechtsdeurwaarder.

Vordert de gerechtsdeurwaarder ten aanzien van de niet-betalende consument bepaalde bedragen in ter vergoeding van de schade geleden wegens deze niet- (tijdige) betaling, dan kunnen enkel de op basis van de onderliggende overeenkomst overeengekomen bedragen gevorderd worden van deze consument.

De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen herneemt hierna de essentiële vereisten waaraan dergelijke schadebedingen zoals overeengekomen in de onderliggende overeenkomst moeten voldoen teneinde tegenstelbaar en geldig te zijn ten aanzien van de in gebreke zijnde consument.

II. Basisvereisten waaraan deze contractuele bedingen moeten voldoen

(1) Tegenstelbaarheid van algemene voorwaarden en de transparantievereiste

In het gemeen verbintenissenrecht geldt als algemeen principe dat, opdat algemene voorwaarden gevolgen zouden kunnen hebben, zij in het contractueel veld moeten getreden zijn. Is dit niet het geval, dan hebben deze contractvoorwaarden geen bindende kracht en kan de partij die deze voorwaarden heeft willen invoeren, er zich niet op beroepen. De overeenkomst is dan tot stand gekomen zonder de algemene voorwaarden en de modaliteiten worden vastgesteld overeenkomstig het gemeen verbintenissenrecht en de gebruiken¹¹.

In het gemeen verbintenissenrecht en a fortiori in het consumentenrecht, kan een consument niet verbonden worden door een beding waarvan de inhoud hem niet ter kennis werd gebracht of waarvan hij niet redelijkerwijze kennis kon nemen en welke hij dus ook niet kon

---

¹¹ C. BIQUET, C. DELFORGE et F. ROZENBERG, « Les conditions générales », in Rechtskroniek voor de Vrede- en Politierichters 2013, M. DAMBRE et P. LECOQ (ed.), Brugge, Die Keure, 2013, p. 39-40 en de geciteerde bronnen. Zie ook R. STEENNOT, « Tegenwerpbaarheid en rechtmatigheid van algemene voorwaarden en de bewijskracht van de factuur », Rechtskroniek voor de Vrede- en Politierichters 2013, M. DAMBRE et P. LECOQ (ed.), Brugge, Die Keure, 2013, p. 6. Zie ook R. STEENNOT, « De tegenwerpbaarheid van algemene voorwaarden », noot onder Rb. Brussel, 15 september 2011, Vred. Etterbeek, 28 september 2012 en Vred. Thuin, 7 januari 2013, *T.Vred.*, 2013, p. 593 ; C. DELFORGE, « Les clauses abusives dans les contrats de téléphonie et de fourniture d'énergie conclus avec des consommateurs », in *Les clauses abusives et illicites dans les contrats usuels*, Editions du Jeune Barreau de Liège, Anthémis, 2013, p. 11 à 15 en geciteerde bronnen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

aanvaarden vóór de contractsluiting. Artikel VI.2 van het Wetboek van economisch recht maakt deze precontractuele informatieverplichting tot een dwingend principe en vereist dat “vooraleer een consument wordt gebonden door de overeenkomst[...], de onderneming de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze een aantal elementen van informatie moet verstrekken waaronder desgevallend de verkoopsvoorwaarden (7°), [indien die informatie al niet duidelijk is uit de context].

Geschreven bedingen moeten bovendien op een duidelijke en begrijpelijke wijze zijn opgesteld (art. 37, § 1 WER). Indien er twijfel is over de betekenis van een beding, geldt de voor de consument gunstigste interpretatie (art. VI.37, § 2, WER). Bovendien wordt voor de beoordeling van het onrechtmatig karakter van bedingen rekening gehouden met deze vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid (art. VI.82, tweede lid, WER).

(2) Wet minnelijke invordering: verbod tot vragen van niet-voorzienne bedragen of tot het vragen van andere dan in de onderliggende overeenkomst overeengekomen bedragen

Zoals hoger aangehaald is het merendeel van de bepalingen van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument (hierna wet minnelijke invordering) ook van toepassing op de gerechtsdeurwaarder die op minnelijke wijze schulden van de consument invordert.

Eén van de principes gesteld in de wet minnelijke invordering is dat diegene die schulden invordert, hiervoor geen bezoldiging of vergoeding mag vragen aan de schuldenaar die niet in de onderliggende overeenkomst overeengekomen werd. De persoon die invordert kan dus niet meer vragen dan wat in de onderliggende overeenkomst bedongen werd¹².

Artikel 3, vierde streepje, dat van toepassing is op iedere minnelijke invordering¹³ (ongeacht of dit gebeurt door de oorspronkelijke schuldeiser of iemand die dit beroepsmatig doet), verbiedt in dit opzicht de inning van “niet voorziene of niet wettelijk toegestane bedragen”.

Deze bewoordingen kunnen zo worden gelezen dat de invordering van bedragen die niet becijferd kunnen worden, noch krachtens de overeenkomst waar de niet-betaling uit voortvloeit, noch krachtens de wet¹⁴, niet toegestaan is.

Bovendien verbiedt artikel 5 van de Wet minnelijke invordering om “aan de consument enige vergoeding te vragen, anders dan de overeengekomen bedragen in de onderliggende overeenkomst in geval van niet-naleving van de contractuele verbintenissen”.

Artikel 5 is van toepassing indien het gaat om de minnelijke invordering in het kader van de “activiteit van minnelijke invordering van schulden”¹⁵, met andere woorden het door een in-

¹² *Parl. St.*, Kamer, 1999-2003, Doc. 50, 0223/03 (Verantwoording van het Regeringsamendement), p. 13.

¹³ Zie de definitie van “minnelijke invordering van schulden” in artikel 2, § 1, 1° Wet minnelijke invordering.

¹⁴ C. DELFORGE, « Recouvrement amiable, recouvrement judiciaire et abus de droit », noot onder Vred. Fléron, 6 december 2011, *T.Vred.*, 2013, p. 603 et 604. Zie ook de toelichting op de website van de FOD Economie, waar onder meer verduidelijkt wordt dat het enkele gebruik van de term “inningskosten”, zonder nadere bepaling van deze kosten, niet kan krachtens deze bepaling.

¹⁵ Zie de definitie in artikel 2, § 1, 2° Wet minnelijke invordering.

cassokantoor, gerechtsdeurwaarder, advocaat, notaris, gerechtelijke mandataris, innen van niet-betaalde schulden voor andermans rekening of het minnelijk invorderen van tegen betaling overgenomen schulden.

In deze bepaling wordt enkel gesproken van de “overeengekomen bedragen in de onderliggende overeenkomst bij niet-naleving van de contractuele verbintenissen”, en niet meer van “wettelijk voorziene bedragen”. Ook uit deze bepaling volgt dus dat enkel de in de oorspronkelijke overeenkomst vastgestelde schadebedingen (bijvoorbeeld de conventionele verwijlsinterest of nog een schadebeding) kunnen worden ingevorderd¹⁶. Wordt niets bepaald in de onderliggende overeenkomst, dan kunnen overeenkomstig artikel 1153 B.W. nog altijd de wettelijke nalatigheidsinteresten ingevorderd worden.

Artikel 5 stelt dus duidelijk dat het verboden is voor een incassokantoor, een advocaat, een gerechtsdeurwaarder of een gerechtelijk mandataris om andere bedragen te vorderen dan de “overeengekomen bedragen” in de overeenkomst die gesloten werd tussen de schuldeiser voor wiens rekening zij handelen, en de in gebreke zijnde consument.

De term “overeengekomen bedragen” duidt erop dat enkel de reeds in de overeenkomst becijferde bedragen of de bedingen in de overeenkomst waar de parameters voor berekening (percentage, berekeningsbasis, ...) verduidelijkt werden minnelijk kunnen worden ingevorderd aan de consument. Enkel de kosten die als schadebeding in de initiële overeenkomst voorkwamen kunnen dus worden gevorderd.

Evenmin laat het beding dat enkel stelt dat de kosten van ingebrekestelling en van buitengerechtelijke invordering ten laste zijn van de in gebreke zijnde debiteur, zonder deze nader te bepalen of bepaalbaar te maken in hoofde van de consument, toe om dergelijke kosten te verhalen op de consument in de minnelijke fase¹⁷.

Op basis van de wet minnelijke invordering kunnen de “wettelijke” tarieven van gerechtsdeurwaarders dus enkel aan de consument gevorderd worden indien deze door een geldig schadebeding in de onderliggende overeenkomst werden overeengekomen.

De minimumvereisten waaraan een schadebeding moet voldoen teneinde niet als onrechtmatig beoordeeld te worden, worden hierna nog eens besproken en toegepast op enkele aangetroffen clausules.

(3) Beoordeling van het al dan niet onrechtmatig karakter

A. Aangetroffen voorbeelden:

Voorbeeld 1:

7.3. Betalingsachterstand

---

16 E. LEROY et A. ROGER, « Le recouvrement amiable des dettes du consommateur revisité », *J.T.*, 2009, p. 606.

17 C. BIQUET-MATHIEU, « Dette de sommes, intérêts moratoires et recouvrement amiable », noot onder Vred. Brugge, (4e kanton), 8 avril 2010, *T.Vred.*, 2012, p.267 en 268.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

In geval van betalingsachterstand of wanbetaling, zelfs gedeeltelijk, zal er een aanmaning worden verstuurd voor de aan de onderneming verschuldigde bedragen waarvan de vervaldatum verstreken is. Elke aanmaning zal aan de klant gefactureerd worden op basis van de geldende tarieven.

Elk op de vervaldag onbetaald bedrag zal van rechtswege en zonder ingebrekestelling leiden tot interesten volgens de wettelijke tarieven, waarbij elke begonnen maand volledig verschuldigd is. De klant moet bovendien een forfaitaire schadevergoeding betalen van 15 % van de op de vervaldag onbetaalde bedragen met een minimum van 50 euro.

Bij invordering van onbetaalde facturen, in het geval dat de schuldenaar in het ongelijk wordt gesteld door het gerecht, zijn alle invorderingskosten voor rekening van de schuldenaar, zowel minnelijk, van rechtswege of buitengerechtelijk (zoals onderzoekskosten, ingebrekestellingen, aanmaningen ...), onverminderd het recht van de onderneming om een schadevergoeding te eisen en andere stappen te nemen, waaronder ook gerechtelijke procedures, die nodig zijn om zijn belangen te vrijwaren. Als de onderneming eventuele aan de klant verschuldigde bedragen niet binnen de afgesproken termijnen aan de klant betaalt, heeft de klant recht op soortgelijke achterstandsboetes.

Voorbeeld 2¹⁸:

“In geval van niet-betaling op de vervaldag zal het verschuldigd bedrag in hoofdsom vermeerderd worden met een forfaitaire vergoeding van 15 % met een minimum van 35 euro. Tevens zal zonder voorafgaande ingebrekestelling een intrest van 12 % per jaar verschuldigd zijn te rekenen vanaf de vervaldag tot aan de volledige betaling van het verschuldigd bedrag. Alle kosten van de minnelijke en gerechtelijke invordering door tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder, zullen ten laste gelegd worden van de debiteur. Deze kosten worden berekend overeenkomstig het koninklijk besluit van 30 november 1976 dat het tarief vastlegt van de akten verricht door de gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van sommige toelagen.

Voorbeeld 3:

58. In geval van niet-betaling stuurt X via alle geschikte middelen (brief, e-mail, sms, enz.) een aanmaningsbericht naar de in gebreke blijvende Klant of de door hem aangeduide betalende derde.

De herinneringen geven aanleiding tot de aanrekening van forfaitaire administratiekosten.

Door het verstrijken van de in de herinnering vermelde betalingstermijn wordt de Klant van rechtswege in gebreke gesteld. In geval van niet-betaling op de vervaldag van de factuur zijn per dag vertraging verwijlinteresten verschuldigd op het niet-betwiste totaalbedrag van de factuur, berekend tegen de wettelijke interestvoet.

Wanneer X de inning van de vordering toevertrouwt aan een derde, zal daarvoor een forfaitair bedrag in rekening worden gebracht. Indien de klant die zijn aansluiting gebruikt voor niet-professionele doeleinden een vordering heeft tegenover X, heeft de klant recht op datzelfde

---

18 Voorbeeld geciteerd in de adviesaanvraag.

bedrag ingeval X in gebreke zou blijven opdracht tot terugbetaling te geven ten gevolge van de vraag om terugbetaling ingediend door de klant.”

In de rubriek “Specifieke kosten en vergoeding” worden deze forfaitaire administratiekosten vastgesteld op 13 euro voor particuliere klanten. Er wordt ook verduidelijkt dat als administratieve kosten bij uitbesteding van de vordering 15 % van het gevorderde bedrag, met een minimum van 60 euro wordt gevraagd.

B. Herinnering van de vereisten

I. Duidelijkheid en begrijpelijkheid

Schadebedingen moeten vooreerst duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd (artikel VI.37, § 1 WER). Dit houdt in dat ze dermate moeten geformuleerd zijn dat de consument weet wat hij kan verwachten en zijn contractuele rechten en plichten kan inschatten. Het Europese Hof van Justitie heeft deze vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid ruim geïnterpreteerd¹⁹.

Het volstaat bijvoorbeeld niet dat in de algemene voorwaarden verwezen wordt naar de omstandigheid dat bepaalde kosten kunnen worden aangepast ingevolge dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke regels²⁰, of dat de prijs kan worden aangepast overeenkomstig een nationale regeling waarnaar enkel wordt verwezen²¹. De wijze van vaststelling van die wijzigingen zoals deze vastgelegd worden in die wettelijke of bestuursrechtelijke regels die de contractuele rechten en plichten vastleggen moeten duidelijk worden gespecificeerd²². Het is immers van wezenlijk belang dat de consument van de onderneming kennis krijgt van de inhoud van de betrokken bepalingen.

Zoals ook beaamd is door de vertegenwoordigers van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders en zoals ook blijkt uit de geciteerde voorbeelden, beperken de meeste contractbedingen er zich doorgaans toe te stellen dat alle buitengerechtelijke kosten ten laste zijn van de schuldenaar, wordt lacunair verwezen naar de invorderingskosten door de gerechtsdeurwaarder, of wordt enkel verwezen naar de toepassing van de tarieven zoals vastgelegd in het KB van 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief van de akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van sommige toelating.

---

19 HvJ 26 april 2012, nr. C-472/10, *Invitel*, ECLI:EU:C:2012:242; HvJ 21 maart 2013, nr. C-92/11, *RWE-Vertrieb*, ECLI:EU:C:2013:180.

20 In het arrest *Invitel* was een beding aan de orde dat voorzag dat de onderneming extra kosten in rekening kon brengen indien op een bepaalde wijze werd betaald (per accept-giro), zonder dat het bedrag of de berekeningswijze werd verduidelijkt van die extra kosten.

21 In het arrest *RWE-Vertrieb* ging het om een prijsverhoging inzake gasprijzen op basis van een verwijzing naar een nationale regeling voor vaste tarifiering die contractueel ook op de overeenkomsten met die gasleverancier van toepassing werden verklaard, zonder in die overeenkomst de reden, voorwaarden of omvang van die wijziging toe te lichten.

22 Arrest *Invitel*, nr. 29 en 1ste dictum; Arrest *RWE-Vertrieb*, nrs. 43-44 en 49-53 en tweede dictum, eerste streepje (*L.c.*, noot 20).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Zoals ook blijkt uit de geciteerde rechtspraak van het Hof van Justitie, is een dergelijke verwijzing naar tarieven vastgesteld in een wettelijke regeling niet voldoende in het licht van de vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid: de consument moet minstens weten en kunnen voorzien waaraan hij zich mag verwachten.

Een algemene verwijzing naar een KB waar minstens 3 pagina's lang talloze tarieven worden opgesomd die de vergoeding van alle wettelijke taken van gerechtsdeurwaarders regelen voldoet hier kennelijk niet aan. Slechts een beding waarbij cijfermatig wordt vermeld over welke bedragen het gaat, of waar die bedragen op basis van de (onderliggende) overeenkomst bepaalbaar zijn, kan als voldoende duidelijk worden beschouwd.

Door de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders is verduidelijkt dat in de praktijk de volgende kosten worden aangerekend door de gerechtsdeurwaarders²³:

- Kosten voor de aanmaning per brief (art. 7 KB van 1976), die verschillen naargelang de waarde van de vordering minder of meer dan 125 euro bedraagt: 14, 66 respectievelijk 17, 34 euro;
- Inningsrechten (artikel 8 KB van 1976): 1 % op de hoofdsom en interesten met een minimum van 11, 71 en een maximum van 116, 20 euro.
- Opzoekingskosten (art. 13, 1°, b) KB van 1976): 7,21 euro;

Wat de kosten voor opzoeking betreft, werd door de vertegenwoordigers van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders verduidelijkt dat dit enkel gebeurt wanneer dit nodig blijkt.

Dergelijke bedragen kunnen dus enkel worden geïnd ten aanzien van de consument indien deze vóór de contractsluiting (onder meer artikel VI.2 WER) van deze specifieke bedragen kon kennis nemen.

II. Wederkerigheid

Schadebedingen in een overeenkomst tussen een onderneming en een consument die niet wederkerig en gelijkwaardig geformuleerd zijn, zijn in strijd met artikel VI.83, 17° WER en verboden en nietig krachtens artikel VI.84, § 1, van het WER.

Wederkerigheid en gelijkwaardigheid van schadebedingen houdt in dat aan elk schadebeding dat een tekortkoming van de consument beteugelt ook een schadebeding moet beantwoorden voor een *vergelijkbare tekortkoming* in hoofde van de onderneming²⁴.

III. Duidelijk niet evenredig aan het nadeel dat kan worden geleden- cumul van schadebedingen

---

²³ Deze tarieven, vastgesteld in het KB van 30 november 1976, zijn geïndexeerd. De aangeduide bedragen komen voort uit de website van de gerechtsdeurwaarders: zie http://www.gerechtsdeurwaarders.be/sites/gerechtsdeurwaarders.be/files/wysiwyg/burgerlijk_tarief.pdf

²⁴ Zie recentelijk COB 37, 15 juli 2015, Advies over de contracten huishoudelijke hulp van dienstencheque-ondernemingen.

Schadebedingen moeten tenslotte een redelijke raming vormen van het nadeel dat door de benadeelde partij, in casu de onderneming, kan worden geleden. Is dit niet het geval, dan zijn dergelijke bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten in strijd met artikel VI.83, 24° WER en zijn deze bedingen verboden en nietig krachtens artikel VI.84, § 1, WER.

Wat de cumul van verschillende soorten schadebedingen betreft, verwijst de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen naar de reeds ingenomen standpunten in vorige adviezen, inzonderheid het advies nr. 23 “inzake de contractuele voorwaarden in de overeenkomsten tussen videotheken en consumenten”²⁵, en recentelijk het advies nr. 37 “over de contracten huishoudelijke hulp van dienstencheque-ondernemingen”²⁶ waarop de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen hier verder bouwt.

Zoals in deze adviezen aangegeven en zoals ook blijkt uit recente rechtspraak van het Europese Hof van Justitie²⁷ moet vanuit een beoordeling van alle schadebedingen *in hun globaliteit* nagegaan worden of ze betrekking hebben op onderscheiden vormen van schade.

Uit de vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid van (geschreven) bedingen (artikel VI.37, § 1, WER), volgt ook dat deze schadebedingen in één rubriek moeten worden ondergebracht wanneer zij betrekking hebben op de schade uit eenzelfde wanprestatie.

Het is bovendien aan de onderneming om in geval van twijfel aan te tonen dat de verschillende, cumulatief toegepaste schadeposten, betrekking hebben op onderscheiden vormen van schade en hun gezamenlijke toepassing niet tot een onredelijk hoge vergoeding leidt.

Een combinatie van een nalatigheidsinterest, een forfaitair schadebeding én een vergoeding van de gerechtsdeurwaarder is niet *per se* verboden, voor zover de cumul van de forfaitaire vergoeding en de vergoeding van de kosten van minnelijke invordering niet kennelijk bovenmatig is. Het forfaitaire schadebeding betreft dan enkel de invorderingskosten door de schuldeiser zelf, met uitsluiting van de minnelijke invordering door de deurwaarder.

Het staat hierbij buiten enige discussie dat de schuldeiser niet twee keer de vergoeding voor opgelopen kosten ten gevolge van de niet-betaling kan verkrijgen, enerzijds doordat bepaalde specifieke of reële kosten via een beding aangerekend worden, en anderzijds er ook algemene, forfaitaire schadebedingen.

Het behoort aan de rechter om na te gaan of de verschillende schadebedingen geen dubbel gebruik uitmaken, en, zoals gezegd, aan de onderneming om bij twijfel aan te tonen dat de combinatie van bedingen niet kennelijk onevenredig is aan een redelijk te ramen nadeel ingevolge de niet-nakoming door de consument van zijn betaalverplichting.

---

25 COB. 23 van 19 december 2007, “Advies inzake de contractuele voorwaarden in de overeenkomsten tussen videotheken en consumenten”, p. 12-13.

26 COB 37 van 15 juli 2015, “Advies over de contracten huishoudelijke hulp van dienstencheque-ondernemingen”, p. 41-43.

27 HvJ, 23 april 2016, zaak C-377/14, Arrest van het Hof (Derde kamer) van 21 april 2016

Ernst Georg Radlinger en Helena Radlingerová tegen FINWAY a.s., ECLI:EU:C:2016:283, vierde dictum.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

C. Toepassing van de juridische analyse op de onderzochte voorbeelden

Voorbeeld 1:

In voorbeeld 1 worden vooreerst aanmaningskosten aangerekend aan de “geldende tarieven”, zonder dat deze tarieven op de website van de betrokken onderneming medegedeeld worden. Ook wordt bepaald dat vanaf de vervaldag zonder ingebrekestelling interesten worden aangerekend aan de ‘wettelijke tarieven’, waarbij elke begonnen maand volledig verschuldigd is. Ten slotte is de klant een forfaitaire schadevergoeding van 15 % met een minimum van 50 euro verschuldigd.

Tenslotte behoudt de onderneming zich het recht voor om indien de consument voor het gerecht in het ongelijk wordt gesteld, alle invorderingskosten terug te eisen.

- Duidelijkheid en begrijpelijkheid

Indien verwezen wordt naar de “geldende tarieven” zonder dat de onderneming de consument vóór de contractsluiting meedeelt om welke bedragen het gaat, dan is een dergelijk beding reeds in strijd met de transparantievereiste en kan het op die basis eveneens als onrechtmatig worden beschouwd. Indien het hierbij gaat om een contract dat elektronisch wordt gesloten, moet de onderneming de consument duidelijk wijzen op die tarieven voordat deze gebonden wordt door de overeenkomst. Indien het contract ‘off-line’ gesloten wordt, dan geldt deze actieve informatieplicht onverkort en volstaat bijvoorbeeld een verwijzing naar de website niet²⁸. Ook het verwijzen naar de ‘wettelijke tarieven’ is dubbelzinnig en voor interpretatie vatbaar. Het behoort aan de onderneming om de consument erop te wijzen welke bedragen verschuldigd zullen zijn bij een contractuele tekortkoming.

- Wederkerigheid

De laatste zin van deze clause verduidelijkt dat de klant recht heeft op ‘soortgelijke achterstandsboetes’ indien de onderneming eventuele aan de klant verschuldigde bedragen niet binnen de afgesproken termijnen aan de klant terugbetaalt.

Dit is geen correcte invulling van de wederkerigheidsvereiste: tegenover het schadebeding wegens niet-naleving van de hoofdverbintenis van de consument (betaling) moet een schadebeding staan die een gelijkwaardige vergoeding voorziet voor de niet-naleving van de hoofdverbintenis waartoe de onderneming zich verbindt. In casu gaat het om een vlotte toegang tot een netwerk voor elektronische communicatie.

- Omvang van de schadevergoeding

Wat de invorderingskosten betreft, wordt hier zowel een specifieke aanmaningskost gevorderd als dat er een forfaitaire vergoeding gevorderd wordt (van 15 % met een minimum van 50 euro) die alle overige invorderingskosten zou moeten dekken. Gelet op de hoogte van het forfaitair schadebeding behoort het in dit geval aan de onderneming om voor de rechter aan te tonen dat dit bedrag geen onredelijk hoge vergoeding voor de geleden schade vormt.

---

²⁸ Zie hierover meer uitgebreid COB 19, Advies over de algemene voorwaarden van de exploitanten van vaste telefoondiensten (29 maart 2006), p. 8-10.

Wat tenslotte het opheffen van alle gemaakte invorderingskosten betreft indien de consument voor de rechter in het ongelijk zou worden gesteld, is een dergelijke contractuele voorwaarde in strijd met wat in dit opzicht geregeld is in artikel 1022 Ger. Wb. Bedingen die in strijd zijn met wat dwingende wetgeving ter zake bepaalt, zijn sowieso onrechtmatig in de zin artikel 1.8.22° WER.

Voorbeeld 2:

- Duidelijkheid en begrijpelijkheid

Voor wat de (minnelijke en gerechtelijke) invorderingskosten door de gerechtsdeurwaarder betreft, verwijst de onderneming enkel naar het KB van 30 november 1976.

Een algemene verwijzing naar het KB van 30 november 1976 voldoet niet aan de vereiste van duidelijkheid en begrijpelijkheid.

- Wederkerigheid

Er wordt geen schadebeding bedongen ten laste van de onderneming die in gebreke blijft.

- Omvang van het schadebeding

De conventionele verwijlsinterest heeft tot doel de schuldeiser te vergoeden voor het liquiditeitsnadeel, en meer algemeen het financiële nadeel, dat hij lijdt door het niet op tijd ontvangen van de verschuldigde som. De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen herhaalt dat in het huidige renteklimaat, een bedongen verwijlsinterest van 12 % haar duidelijk niet evenredig lijkt aan het liquiditeitsnadeel dat door de onderneming kan worden geleden²⁹.

Het forfaitair schadebeding van 15 % met een minimum van 35 euro heeft blijkbaar enkel betrekking op alle invorderingskosten die de onderneming zelf maakt. Besteedt de onderneming de invordering uit aan een gerechtsdeurwaarder, dan worden daarbovenop de 'wettelijke' tarieven van de gerechtsdeurwaarder verhaald op de consument.

Het behoort in elk geval aan de onderneming om aan te tonen dat deze combinatie van schadebedingen verschillende soorten van schade dekken, en het behoort aan de rechter om op basis van die informatie een besluit te nemen omtrent het niet-onevenredig karakter.

Voorbeeld 3:

- Duidelijkheid en begrijpelijkheid

Op het eerste gezicht wordt in het derde voorbeeld voldaan aan de transparantievereiste. Worden schadebedingen opgenomen in een aparte tarieflijst, dan dient ook die tarieflijst duidelijk onder de aandacht van de consument gebracht worden vóór de contractsluiting. Deze tarieflijst moet, aangezien ze los van de contractvoorwaarden voorkomt, bovendien duidelijk de begin- en einddatum opgeven gedurende dewelke ze gelden³⁰. De Commissie voor On-

²⁹ Zie COB 37, Advies over de contracten huishoudelijke hulp van dienstencheque-ondernemingen (15 juli 2015), p. 42.

³⁰ Zie artikel III.76, 4° WER.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

rechtmatige Bedingen herhaalt hierbij dat een loutere verwijzing naar deze tarieflijst niet volstaat teneinde deze bedragen in te kunnen roepen ten aanzien van de consument (zie de commentaar onder voorbeeld 1).

- Wederkerigheid

Net zoals in voorbeeld 1, wordt ook hier de wederkerigheidsvereiste niet correct ingevuld. Tegenover de niet-(tijdige) betaling moet een schadebeding bedongen worden die in een gelijkwaardige vergoeding voorziet voor de consument in geval van niet-nakoming van de hoofdbintenis van de onderneming.

- Eenzijdige beoordeling door de schuldeiser om de vordering al dan niet uit te besteden aan een derde

De onderneming eigent zich in deze clausule het eenzijdig beslissingsrecht toe om voor de niet-betaalde som al dan niet een beroep te doen op een derde. Naar de mening van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen is een eenzijdig beslissingsrecht in strijd met het verbod vastgelegd in artikel VI.83, 6°, tweede zinsnede, van het Wetboek van economisch recht³¹. De Commissie is immers van mening dat het recht dat de operator zich voorbehoudt tot het aanrekenen van een bedrag in geval van invordering door een derde zonder aanduiding van de omstandigheden waarin dit gebeurt, onrechtmatig is.

- Omvang van het schadebeding

Er wordt hier een forfaitair bedrag van 15 % met een minimum van 60 euro bedongen bij uitbesteding van de invordering aan een onderneming.

Er geldt hier dus geen cumulatieve toepassing van bedragen die dezelfde schade dekken. In eerste instantie geldt een specifiek bedrag ter vergoeding van ‘forfaitaire administratiekosten’ (13 euro), in tweede instantie wordt bij uitbesteding van de vordering een ander forfait gevraagd.

Tweede vraagstelling: Vraag tot concreter richtlijnen inzake de omvang van schadebedingen en voorstel inzake maximale hoogte van schadebedingen

De consumentenorganisaties bevragen de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen vervolgens over het nut om concreter richtlijnen via wetgeving in te voeren teneinde meer eenvoudigheid te bereiken in wat al dan niet “onevenredig hoog” te beschouwen is als schadebeding ter vergoeding van alle buitengerechtelijke invorderingskosten. Hoewel dit niet uitdrukkelijk zo gesteld wordt, kan uit de vraagstelling afgeleid worden dat hier vooral de schadebedingen bedoeld worden die de (buitengerechtelijke) invorderingskosten wegens niet-(tijdige) betaling willen vergoed zien.

---

31 Zie reeds COB 19, Advies over de algemene voorwaarden van de exploitanten van vaste telefoondiensten (29 maart 2006), p. 42.

Het voorstel dat in bijlage werd overgemaakt door de consumentenorganisaties wil een maximale vergoeding vaststellen in geval van laattijdige betaling. Voor het vaststellen van deze maximale vergoeding wordt inspiratie gezocht bij de bedragen van de rechtsplegingsvergoeding. Afhankelijk van het bedrag van de ingevorderde schuldvordering wordt daarbij voorgesteld de helft van het minimumbedrag van de rechtsplegingsvergoeding als maximale vergoeding voor minnelijke invordering (te indexeren) wettelijk vast te stellen.

Daarnaast zou een verwijsinterest, maar dan beperkt tot maximaal de wettelijke interestvoet, kunnen gevorderd worden.

De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen wijst er vooreerst op dat ze in het raam van haar bevoegdheden aan de minister wijzigingen in de wetten of verordening kan voorstellen die haar wenselijk lijken³².

Zoals uit de hiernavolgende bespreking blijkt, beperkt het advies van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen zich tot algemene opmerkingen, maar is geen eensgezindheid bereikt met betrekking tot de vraag van de opportuniteit van een dergelijke voorgestelde regeling.

(a) Uitgangspunt: principiële recht tot redelijke schadeloosstelling ingevolge niet-tijdige betaling tenzij misbruiken

In antwoord op deze vraagstelling wenst de Commissie in eerste instantie op te merken dat het uitgangspunt inzake schadebedingen nog altijd moet zijn dat de onderneming binnen redelijke grenzen moet kunnen ramen wat zijn potentiële schade is bij niet- (tijdige) nakoming door de consument van, in casu zijn verplichting om binnen de vooropgestelde termijn de overeengekomen prijs te betalen³³.

Het gevaar van minimale of maximale bedragen die in het algemeen bij wet of reglementair besluit zouden worden vastgesteld, bestaat er bovendien in dat deze te laag of te hoog zouden kunnen zijn in relatie tot de werkelijke schade, wat in beide gevallen in het nadeel van *alle* consumenten zal uitdraaien. Eenvormigheid is sowieso moeilijk te verzoenen met de eigenheid van de verschillende sectoren, en het geleverde goed of de verleende dienst³⁴.

Gaat het om schadebedingen die onrechtmatig zijn doordat ze niet transparant zijn, duidelijk niet evenredig zijn aan het nadeel dat door de onderneming kan worden geleden, of niet-wederkerig zijn, dan volgt bovendien uit de Europese rechtspraak inzake oneerlijke bedingen dat deze (combinatie van) schadebedingen die in hun globaliteit beoordeeld moeten worden

---

32 Zie art. VI.87, § 2, WER.

33 Zie COB 10, Advies over het wetsvoorstel nr. 1452 tot aanvulling van artikel 32.21. van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (15 april 2003), p. 6.

34 Zie ook hierna, punt b)

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

volledig buiten toepassing moeten worden gelaten³⁵, en de nationale rechter geen enkele bevoegdheid heeft om de inhoud van dergelijke bedingen te herzien³⁶.

Het Europese Hof van Justitie legt in dit verband telkens de nadruk op de aard en het gewicht van het openbare belang waarop de aan de consument geboden bescherming berust, die de lidstaten verplicht om in doeltreffende en geschikte middelen te voorzien “om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen consumenten en verkopers” (art. 7, lid 1 Richtlijn 1993/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen). Hierbij moet een afschrikkende werking uitgaan ten aanzien van de ondernemingen die dergelijke oneerlijke bedingen inlassen³⁷.

Er zou ook dienen te worden nagedacht over preventiever vormen van optreden tegen onrechtmatige bedingen waardoor de vaststelling dat een beding onrechtmatig is niet enkel pas voor de rechter in geval van geschil zou kunnen worden opgeworpen. Dit zou bijdragen tot het langetermijndoel van artikel 7 van de richtlijn oneerlijke bedingen, erin bestaande “een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen verkopers en consumenten”.

(b) Voorgestelde regeling: duidelijker naar voor brengen dat beperkt tot niet-tijdige betaling van geldsommen

De Commissie wenst vervolgens op te merken dat schadebedingen niet beperkt zijn tot een forfaitair bedrag (vergoeding buitengerechtelijke invorderingskosten) en een verwijlsinterrest, maar dat er verschillende soorten schade kunnen voorkomen die voortvloeien uit enigerlei contractuele wanprestaties, waarvoor contractueel in een schadevergoeding kan voorzien worden: bijvoorbeeld de schade die de dienstencheque-onderneming lijdt doordat de consument niet binnen de vooropgestelde (wettelijke) termijn met de dienstencheque betaalt³⁸, een wederverhuringsvergoeding bij ontbinding van een huurovereenkomst wegens wanprestatie, enz.

Indien wettelijke maatregelen worden genomen ten aanzien van bepaalde misbruiken, moet het duidelijk zijn dat deze wettelijke bepalingen enkel betrekking hebben op de schadebedingen die op de niet- (tijdige) betaling van een geldsom betrekking hebben.

De schade die ondernemingen oplopen door niet-(tijdige) betaling kan ook verschillen naargelang de sector waarin de onderneming opereert, en de betrokken goederen of diensten die de ondernemingen verhandelt op de markt.

(c) Beoordeling van het voorgelegde voorstel van wettelijke regeling

---

35 Zie *EHI*, 21 april 2016, zaak nr. C-377/14, Radlinger tg. Finway (nog niet gepubliceerd), nrs. 95 (globale beoordeling), 100 (alle bedingen buiten toepassing laten), en dictum 4.

36 Zie *EHI*, Asbeek Brusse en de Man Garabito, nr. C-488/11, EU:C/2013:341, punt 58 en aldaar aangehaalde rechtspraak.

37 Zie *EHI*, 21 april 2016, zaak nr. C-377/14, Radlinger tg. Finway (nog niet gepubliceerd), nr. 98.

38 Zie COB 37, Dienstencheques, p. 40-41

Tijdens de besprekingen binnen de Commissie is gebleken dat geen eensgezindheid kon worden bereikt over de opportuniteit van maxima met betrekking tot schadebedingen, zoals die bijvoorbeeld in de reglementering consumentenkrediet worden gebruikt. De vraag of maxima dienen te worden ingesteld is immers van beleidsmatige aard en niet van juridisch-technische aard. Tijdens de discussie werd door de vertegenwoordigers van de professionele organisaties geopperd dat in het geval waarin de wetgever zou opteren voor maxima, ook nagedacht moet worden over minimale bedragen waarop een schuldeiser bij een laattijdige betaling recht heeft, indien geen afspraken werden gemaakt omtrent de verschuldigde schadevergoeding, zoals dat ook in de wet betalingsachterstand handelstransacties is voorzien.

(d) Specifieke wettelijke regelingen mogen geen afbreuk doen aan de autonome beoordelingsbevoegdheid van de rechter van onrechtmatige bedingen

De COB merkt tenslotte op dat specifieke wettelijke regelingen nooit een afbreuk mogen doen aan de autonome beoordelingsbevoegdheid van de rechter van het onrechtmatig karakter van een beding op basis van de wetgeving inzake onrechtmatige bedingen die de Richtlijn 1993/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen omzet. Dit vloeit voort uit de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie³⁹.

Om die reden is het aangewezen altijd uitdrukkelijk toe te voegen dat dergelijke wettelijke regelingen gelden “onverminderd de autonome beoordelingsbevoegdheid van de rechter van het onrechtmatige karakter van dat beding of die combinatie van bedingen”⁴⁰.

(e) Bijkomend: reflecteren over inwerkingtreding en eventuele overgangsregeling

Overweegt de wetgever om dergelijke specifieke wettelijke maatregelen inzake schadebedingen te nemen, dan zal tenslotte de nodige zorg gedragen moeten worden voor duidelijkheid inzake inwerkingtreding en eventuele overgangsmaatregelen. Schadebedingen zijn immers algemeen gangbaar in overeenkomsten.

Algemeen besluit

Doen schuldeisers een beroep op gerechtsdeurwaarders voor de minnelijke invordering van niet-betaalde schulden, en wordt als invorderingskost de voor de ambtelijke taken geregementeerde tarieven van deze gerechtsdeurwaarders aangerekend in de minnelijke fase, dan kan dit enkel indien in de onderliggende overeenkomst duidelijke bedragen werden overeengekomen in geval van niet- (tijdige) betaling. Een algemene verwijzing, in de onderliggende overeenkomst, naar het KB van 30 september 1976 “tot vaststelling van het tarief voor akten

---

³⁹ *EHJ*, 21 januari 2015, *Unibanco*, zaak C-482/13, ECLI:EU:C:2015:21; *D.C.C.R.*, nrs. 108-109, p. 83 e.v.

⁴⁰ Om die reden beval de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen in het advies op het voorontwerp van KB betreffende het gebruik van bepaalde bedingen in de bemiddelingsovereenkomsten van vastgoedmakelaars aan om bij de daar vastgestelde verboden schadebedingen aan te vullen dat dit gold “onverminderd de toepassing van de artikelen 32.15 (nu VI.83, 17° WER) en 32.21 (nu VI.83, 24° WER) van de WHPC (nu dus het WER). Zie COB 21, 22 november 2006, advies op een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de voorwaarden van vastgoedmakelaars in contracten van bemiddeling, inz. p. 12. Te raadplegen via de website van de FOD Economie.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen” is in dit opzicht zeker niet voldoende.

Wat de tweede vraag betreft om schadebedingen wegens niet-(tijdige) betaling specifiek wettelijk te regelen, is tijdens de besprekingen binnen de Commissie gebleken dat geen eensgezindheid kon worden bereikt over de opportuniteit van maxima met betrekking tot schadebedingen, zoals die bijvoorbeeld in de reglementering consumentenkrediet worden gebruikt. De vraag of maxima dienen te worden ingesteld is immers van beleidsmatige aard en niet van juridisch-technische aard. Tijdens de discussie werd door de vertegenwoordigers van de beroepsorganisaties geopperd dat in het geval waarin de wetgever zou opteren voor maxima, ook nagedacht moet worden over minimale bedragen waarop een schuldeiser bij een laattijdige betaling recht heeft, indien geen afspraken werden gemaakt omtrent de verschuldigde schadevergoeding, zoals dat ook in de Wet betalingsachterstand is voorzien.

IV. Bijlagen

Bijlage 1.

Huishoudelijk reglement van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen

I. Bijeenroeping – Beraadslaging

Vergaderingen van de commissie

Artikel 1. – De Commissie voor Onrechtmatige Bedingen, hierna de Commissie, vergadert op initiatief van de voorzitter of van de ondervoorzitter die hem vervangt.

De Commissie moet worden bijeengeroepen als de minister, tot wiens bevoegdheid Economische Zaken behoort, of twee werkende leden van de Commissie hierom verzoeken.

Art. 2. – Het secretariaat verstuurt de uitnodigingen ten laatste tien dagen vóór de vergadering, behalve in spoedeisende gevallen, waarover de voorzitter moet oordelen.

De uitnodigingen worden gestuurd naar de werkende leden van de Commissie. Een afschrift ervan wordt eveneens ter informatie gestuurd naar de plaatsvervangende leden.

De uitnodiging bevat de agenda. De beraadslaging mag slechts hierop betrekking hebben, behoudens in spoedeisende gevallen.

De vragen om advies, die niet als onontvankelijk werden beschouwd door het Dagelijks Bestuur of door zijn afgevaardigde, worden ambtshalve op de agenda geplaatst.

Art. 3. – De Commissie kan slechts geldig beraadslagen als ten minste vier stemgerechtigde leden waarvan twee van elke categorie, de voorzitter en de ondervoorzitter niet inbegrepen, aanwezig zijn.

Als zulks niet het geval is kan de voorzitter een nieuwe vergadering beleggen zonder rekening te houden met de termijn vastgelegd in artikel 2.

Tijdens deze nieuwe vergadering beraadslaagt de Commissie geldig, ongeacht het aantal aanwezige leden.

Art. 4. – Elk werkend lid van de Commissie kan zich laten vervangen door een plaatsvervangend lid van dezelfde categorie die hij vertegenwoordigt. Dat plaatsvervangend lid heeft stemrecht, als het werkend lid dat hij vervangt stemrecht heeft.

Een plaatsvervangend lid mag in geen geval, op dezelfde vergadering verschillende werkende leden vervangen.

Elk werkend lid mag zich laten bijstaan door een plaatsvervangend lid dat in dat geval geen stemrecht heeft.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Art. 5. – De voorzitter opent en sluit de vergaderingen. Hij leidt de debatten en beschikt hier toe over alle nodige bevoegdheden.

Bij belet van de voorzitter, worden de vergaderingen voorgezeten door de ondervoorzitter.

Art. 6. – De stemming gebeurt door handopsteken of door middel van stembiljetten op naam.

De voorzitter en de ondervoorzitter hebben stemrecht. Bij gelijkheid van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

De permanente leden-deskundigen hebben geen stemrecht.

De beraadslagingen gebeuren bij gewone meerderheid van stemmen.

Art. 7. – De Commissie kan, op de voorstel van de voorzitter, de bespreking van sommige punten van de agenda uitstellen.

II. Het dagelijks bestuur

Art. 8. – De Commissie richt in haar schoot een dagelijks bestuur op waarvan de voorzitter van de Commissie het voorzitterschap waarneemt.

Het dagelijks bestuur is, naast de voorzitter, samengesteld uit de ondervoorzitter en zes leden.

Deze leden worden per twee gekozen, binnen een van de drie categorieën van werkende leden, zoals bepaald in artikel 2 § 1 van het koninklijk besluit van 26 november 1993 houdende de oprichting van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen, door de betrokken categorie van leden.

Het mandaat van lid van het dagelijks bestuur eindigt tegelijkertijd met het mandaat van commissielid.

Elk lid van het dagelijks bestuur kan zich in geval van belet laten vervangen door een ander werkend of plaatsvervangend lid van zijn categorie als zij de voorzitter hiervan op de hoogte brengt.

In geval van belet van de voorzitter van de Commissie, is het de ondervoorzitter die de vergaderingen van het dagelijks bestuur belegt.

Art. 9. – Het dagelijks bestuur bereidt de dossiers voor die aan de Commissie moeten worden voorgelegd. Het stelt de agenda op van de vergaderingen van de Commissie en legt de vergaderdata vast. Het dagelijks bestuur kan geldig vergaderen als de voorzitter of de ondervoorzitter alsmede tenminste drie van zijn leden aanwezig zijn.

Het dagelijks bestuur spreekt zich met een tweederdemeerderheid uit over de ontvankelijkheid van een vraag om advies. Wordt deze meerderheid niet bereikt dan wordt de vraag om advies ambtshalve op de agenda van de Commissie geplaatst, die hierover beslist overeenkomstig artikel 6.

Het dagelijks bestuur kan deze bevoegdheid geheel of gedeeltelijk overdragen aan de voorzitter of de ondervoorzitter van de Commissie.

Het dagelijks bestuur ziet toe op de uitvoering van de genomen beslissingen. Het stelt de uiterste data vast waarop de verslagen en adviezen aan de Commissie moeten worden voorgelegd. Het oefent de andere bevoegdheden uit die hem eventueel door de Commissie zouden worden toevertrouwd.

Het dagelijks bestuur kan, onder voorbehoud van latere goedkeuring door de Commissie, werkgroepen oprichten.

III. Werkgroepen

Art. 10. – De Commissie kan werkgroepen oprichten die belast worden met de studie van welbepaalde problemen.

Deze werkgroepen worden voorgezeten door de voorzitter, de ondervoorzitter of door een door het Dagelijks Bestuur aangestelde persoon. Zij duiden onder hun leden een of meerdere verslaggevers aan.

De werkzaamheden van de werkgroepen worden aan de Commissie voorgelegd op de door de verslaggevers en het dagelijks bestuur vastgestelde vervalddag.

IV. Algemene bepalingen

Art. 11. – De unanieme of eventueel ook de uiteenlopende standpunten van de Commissie worden geformuleerd in de adviezen en voorstellen van de Commissie.

Indien er geen unanimititeit is, wordt overgegaan tot de stemming over de verschillende standpunten. Over elk standpunt wordt afzonderlijk gestemd. De namen van de leden die de onderscheiden standpunten steunen worden vermeld in het advies.

Het advies of het voorstel geeft de uiteenlopende standpunten weer.

Het bevat eveneens het standpunt van de permanente deskundigen.

Art. 12. – De leden van de Commissie en al diegenen die aan haar werkzaamheden deelnemen, zijn gebonden door het beroepsgeheim voor de feiten, daden en inlichtingen waarvan zij uit hoofde van hun ambt kennis hebben, behoudens unaniem akkoord van de Commissie om de vertrouwelijkheid op te heffen.

Art. 13. – De voorzitter van de Commissie maakt de adviezen en voorstellen van de Commissie over aan de minister die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft, aan de minister die Middenstand tot zijn bevoegdheid heeft, aan de Raad voor het Verbruik en aan de aanvrager(s) van het advies.

Hij maakt het jaarlijkse activiteitenverslag over aan de minister die Economische Zaken tot zijn bevoegdheid heeft alsmede aan de minister die Middenstand tot zijn bevoegdheid heeft.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Art. 14. – De Commissie kan beslissen tot de publicatie van haar adviezen, verslagen en voorstellen.

Als het advies betrekking heeft op de bedingen van een welbepaalde onderneming, moet de beslissing over de publicatie unaniem worden genomen.

Art. 15. – De voorzitter van de Commissie vertegenwoordigt de Commissie t.o.v. de overheid en derden en ondertekent de voor de Commissie bindende briefwisseling. Het secretariaat ondertekent de gewone briefwisseling.

Art. 16. – De verslagen van de Commissie alsmede de agenda's en de processen-verbaal van de vergaderingen worden opgesteld in het Frans en in het Nederlands.

Art. 17. – Dit huishoudelijk reglement zal in werking treden, na goedkeuring ervan door het dagelijks bestuur van de Raad voor het Verbruik, op de dag van de goedkeuring ervan door de minister tot wiens bevoegdheid Economische Zaken behoort.

Bijlage 2.

Statuten

Koninklijk besluit van 26 november 1993⁴¹ houdende oprichting van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen gewijzigd bij de koninklijk besluit van 12 mei 2009

(Gecoördineerde tekst)

Gelet op de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, inzonderheid op artikel 35;

Gelet op het akkoord van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken en van Onze Minister van Begroting, gegeven op 12 oktober 1992;

Gelet op het advies van de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Economische Zaken, van Onze Minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw,

Hebben wij besloten en besluiten wij

66

Artikel 1. – Binnen de Raad voor het Verbruik wordt een Commissie voor Onrechtmatige Bedingen opgericht, hierna genoemd de Commissie.

Artikel 2. § 1. – De Commissie is samengesteld als volgt:

- een voorzitter en een ondervoorzitter;
- [zes]⁴² leden benoemd onder de kandidaten voorgesteld door de consumentenorganisaties zetelend in de Raad voor het Verbruik;
- vijf leden benoemd onder de kandidaten voorgesteld door de representatieve organisaties zetelend in de Raad voor het Verbruik van de productie, distributie, landbouw en middenstand;
- [een lid benoemd onder de kandidaten voorgesteld door de representatieve organisaties voor de vrije beroepen zetelend in de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de K.M.O.]⁴³
- vier permanente deskundige leden benoemd op grond van hun specifieke deskundigheid [waarvan één een bijzondere deskundigheid bezit inzake de overeenkomsten gesloten tussen de titularissen van vrije beroepen en hun cliënten,]⁴⁴ onder de kandidaten voorge-

⁴¹ Belgisch Staatsblad van 8 januari 1994

⁴² Gewijzigd door artikel 3, 1° van het koninklijk besluit van 12 mei 2009.

⁴³ Ingevoegd door artikel 3, 2° van het koninklijk besluit van 12 mei 2009.

⁴⁴ Gewijzigd door artikel 3, 3° van het koninklijk besluit van 12 mei 2009.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

steld door de Raad voor het Verbruik, met het akkoord van de consumentenorganisaties en van de representatieve organisaties van de productie, distributie, landbouw en middenstand;

§ 2. De voorzitter en de ondervoorzitter moeten magistraten zijn.

§ 3. Voor de leden opgesomd in §1, met uitzondering van de voorzitter en de ondervoorzitter, telt de Commissie evenveel plaatsvervangende leden als werkende leden. De plaatsvervangende leden worden aangewezen volgens de regels bepaald in §1.

§ 4. De voorzitter, de ondervoorzitter, de werkende leden, de permanente deskundige leden en hun plaatsvervangers worden, voor een termijn van vier jaar, benoemd door de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft.

Hun mandaat is hernieuwbaar.

De permanente deskundige leden hebben geen stemrecht.

§ 5. Indien de voorzitter, de ondervoorzitter of een lid definitief zijn ambt neerlegt vóór het verstrijken van zijn mandaat, beëindigt de nieuwe titularis diens ambtstermijn.

Artikel 3. – De Commissie kan deskundigen uitnodigen haar vergaderingen bij te wonen.

De Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft en de Minister die de Middenstand onder zijn bevoegdheid heeft, kunnen alle vergaderingen bijwonen of er zich op laten vertegenwoordigen.

De zittingen zijn niet openbaar.

Artikel 4. – De Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft duidt, onder de ambtenaren van de Administratie van de Handel van het Ministerie van Economische Zaken, de secretaris aan evenals de ambtenaren die deel uitmaken van het secretariaat van de Commissie.

Artikel 5. – De voorzitter en de secretaris van de Commissie zetelen als waarnemers in het bureau van de Raad voor het Verbruik.

Artikel 6. – De Commissie maakt haar huishoudelijk reglement op, dat onderworpen is aan de goedkeuring van het bureau van de Raad voor het Verbruik en van de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft.

Artikel 7. – De Commissie stelt een jaarverslag op over haar werkzaamheden ten behoeve van de Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft en van de Minister die de Middenstand onder zijn bevoegdheid heeft.

Dit verslag maakt deel uit van het jaarverslag van de Raad voor het Verbruik.

Artikel 8. – De uitgaven die voortspruiten uit de opdrachten van de Commissie, alsmede de werkingskosten, worden ten laste gelegd van de begroting van het Ministerie van Economische Zaken.

Artikel 9. – Aan de voorzitter, ondervoorzitter, leden, plaatsvervangende leden en permanente deskundige leden van de Commissie wordt, per zitting die minstens twee en een half uur duurt, een presentiegeld toegekend waarvan het bedrag vastgesteld is als volgt:

- 1) 123,95 euro aan de voorzitter,
- 2) 74,37 euro aan de ondervoorzitter,
- 3) 12,39 euro aan de leden, plaatsvervangende leden en permanente deskundige leden.

Artikel 10. § 1. – Aan de voorzitter, ondervoorzitter, leden en plaatsvervangende leden en permanente deskundige leden van de Commissie die buiten de Brusselse agglomeratie wonen, worden de reiskosten terugbetaald die zij hebben gedragen om van hun woonplaats naar de plaats van de vergadering op te brengen.

§ 2. De terugbetaling van de reiskosten gebeurt in overeenkomst met de bepalingen van het koninklijk besluit van 18 januari 1965 houdende algemene regeling inzake reiskosten. De leden van de Commissie hebben de toelating om hun eigen voertuig te gebruiken ten einde zich te begeven naar de plaats waar de vergadering wordt gehouden.

De buitenstaanders worden gelijkgesteld aan ambtenaren met een graad die in de rangen 15 en 17 is ingedeeld voor de terugbetaling van de reiskosten.

Artikel 11. – Onze Minister van Economische Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

VAN KONINGSWEGE:

De Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Economische Zaken,

Melchior WATHELET.

De Minister van de Kleine en Middelgrote Ondernemingen en Landbouw,

ANDRE BOURGEOIS

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bijlage 3.

Lijst van de adviezen uitgebracht door de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen

COB 1: Advies betreffende de algemene verkoopsvoorwaarden van de firma Arpeggio (Artikel 36 van de wet van 14 juli 1991) (19 september 1996)

COB 2: Advies over de omzetting van de Richtlijn 93/13/EEG van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (19 september 1996)

COB 3: Advies betreffende de algemene verkoopsvoorwaarden van de pvba SMDW (Artikel 36 van de wet van 14 juli 1991) (5 februari 1997)

COB 4: Aanbeveling betreffende strafbedingen (21 oktober 1997)

COB 5: Aanbeveling inzake de algemene verkoopsvoorwaarden in de meubelsector (12 mei 1998)

COB 6: Advies inzake het voorontwerp van koninklijk besluit betreffende de bestelbon van nieuwe autovoertuigen (8 december 1998)

COB 7: Advies inzake enkele bepalingen in de algemene voorwaarden voor het vervoer van reizigers van de NMBS (6 juni 2000)

COB 8: Advies inzake de algemene voorwaarden voor verhuizingen (11 september 2001)

COB 9: Advies over de algemene voorwaarden voor abonnementen voor mobiele telefonie (11 juni 2002)

COB 10: Advies over het wetsvoorstel nr. 1452 tot aanvulling van artikel 32.21. van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (15 april 2003)

COB 11: Advies over het wetsvoorstel nr. 51/0122 tot wijziging van het burgerlijk wetboek, wat de interesten en schadebedingen bij contractuele wanuitvoering betreft (21 oktober 2003)

COB 12: Advies inzake een beding houdende eenzijdige aanpassing van een premie van een verzekeringspolis rechtsbijstand (21 oktober 2003)

COB 13: Aanbevelingen over de algemene voorwaarden van vastgoedmakelaars in contracten tot verkoopbemiddeling (3 juni 2004)

COB 14: Advies op een voorontwerp van koninklijk besluit betreffende het typecontract voor huwelijksbemiddeling (25 juni 2004)

COB 15: Advies op een voorontwerp van koninklijk besluit betreffende de contractvoorwaarden van kredietinstellingen (2 juli 2004)

- COB 16:** Advies inzake enkele bepalingen in de algemene voorwaarden voor de levering van elektriciteit - n.a.v. de dubbele facturatie door Electrabel (17 december 2004)
- COB 17:** Advies over de algemene voorwaarden in overeenkomsten voor autoverhuur (1 juni 2005)
- COB 18:** Advies op een voorontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit bestelbon nieuwe autovoertuigen (28 september 2005)
- COB 19:** Advies over de algemene voorwaarden van de exploitanten van vaste telefoondiensten (29 maart 2006)
- COB 20:** Advies op een modelovereenkomst dienstverlening advocaat (5 mei 2006)
- COB 21:** Advies op een ontwerp van koninklijk besluit betreffende de voorwaarden van vastgoedmakelaars in contracten van bemiddeling (22 november 2006)
- COB 22:** Advies op een ontwerp van wet betreffende consumentenakkoorden (28 februari 2007)
- COB 23:** Advies inzake de contractuele voorwaarden in de overeenkomsten tussen videotheken en consumenten (19 december 2007)
- COB 24:** Advies inzake de contractuele voorwaarden in de sector van de teledistributie (25 juni 2008)
- COB 25:** Advies inzake de regeling van onrechtmatige bedingen in het voorontwerp van wet betreffende bepaalde marktpraktijken (19 november 2008)
- COB 26:** Advies inzake de contractuele bepalingen in overeenkomsten tussen een architect en zijn cliënt (16 december 2009)
- COB 27:** Advies op een voorontwerp van koninklijk besluit betreffende de fitness- en wellness contracten (14 april 2010)
- COB 28:** Advies inzake de regeling van onrechtmatige bedingen in het voorstel voor richtlijn betreffende consumentenrechten (9 juni 2010)
- COB 29:** Advies over het nut van een uniforme regeling van bedingen inzake betalingstermijnen, invorderingskosten en schadebedingen wegens niet-tijdige betaling (17 februari 2011)
- COB 30:** Advies inzake de algemene voorwaarden in overeenkomsten tussen energieleveranciers en consumenten (30 maart 2011)
- COB 31:** Advies op wetsvoorstel nr. 53/0831 tot regeling van de territoriale bevoegdheid bij geschillen met betrekking tot overeenkomsten met consumenten (22 juni 2011)
- COB 32:** Advies inzake bedingen, in overeenkomsten tot aankoop van een bouwterrein, m.b.t. het bouwen door een bepaalde onderneming (15 februari 2012)
- COB 33:** Advies inzake bedingen met betrekking tot de commerciële garantie bij de verkoop van consumptiegoederen (27 februari 2013)

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

COB 34: Advies inzake bedingen omtrent de bewijslast in omniumverzekeringen (20 november 2013)

COB 35: Advies over de integratie van de commissie voor onrechtmatige bedingen in de centrale raad voor het bedrijfsleven (22 mei 2014)

COB 36: Advies inzake de reglementen van de distributienetbeheerders (26 november 2014)

COB 37: Advies over de contracten huishoudelijke hulp van dienstencheque-ondernemingen (15 juli 2015)

COB 38: Advies over de algemene voorwaarden van sociale netwerksites (16 december 2015)

COB 39: Advies inzake schadebedingen en minnelijke invordering (14 juli 2016)

Bijlage 4.

Samenstelling van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen⁴⁵

President	Mevrouw PONET Béatrice Hof van Beroep Waalsekaai 2000 Antwerpen
Vice-president	M. Ralf SCHMIDT Justice de Paix Klötzerbahn 27 4700 Eupen
Vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties	
Effectief	Plaatsvervangend
Dhr. Geert COENE Test-Aankoop Hollandstraat 13 1060 Brussel	Mme France KOWALSKY Test-Achats Rue de Hollande 13 1060 Bruxelles
M. Sébastien STORME FGTB Rue Haute 42 1000 Bruxelles	Mme Astrid THIENPONT FGTB Rue Haute 42 1031 Bruxelles
Mw. Ann DECLERCQ GEZINSBOND Troonstraat 125 1050 Brussel	M. Thomas MOUREAU AB-REOC North Gate Bd du Roi Albert II 16 1000 Bruxelles
Mme Patricia DE MARCHI CGSLB/ACLVB Boulevard Poincaré 72-74 1070 Bruxelles	Mme Diana VAN OUDENHOVEN CGSLB/ACLVB Boulevard Poincaré 72-74 1070 Bruxelles

⁴⁵ Samenstelling van de Commissie voor Onrechtmatige Bedingen geactualiseerd op 30 juni 2016.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Mme Danièle BOVY Test-Achats Rue de Hollande 13 1060 Bruxelles	Dhr. Jan MOERS Test-Aankoop Hollandstraat 13 1060 Brussel
Dhr. Pieter-Jan DE KONING BV-OECO North Gate Koning Albert II-laan 16 1000 Brussel	Mme Caroline SAUVEUR AB-REOC North Gate Bd du Roi Albert II 16 1000 Bruxelles
Vertegenwoordigers van de organisaties van de productie, distributie, middenstand en landbouw	
Effectief	Plaatsvervangend
Mevr. Nathalie PINT COMEOS Edmond Van Nieuwenhuyzelaan 8 1160 Brussel	M. Gérard de LAMINNE de BEX COMEOS Av. Edmond Van Nieuwenhuyze 8 1160 Bruxelles
Mme Béatrice VANDEN ABEELE Agoria Diamant Building Bd A. Reyers 80 1030 Bruxelles	Mevr. Barbara VERANNEMAN Essenscia Diamant Building A. Reyerslaan 80 1030 Brussel
Mevr. Anneleen DAMMEKENS VBO Ravensteinstraat 4 1000 Brussel	M. Philippe LAMBRECHT FEB Rue Ravenstein 4 1000 Bruxelles
Dhr. Tom BOEDTS FEBELFIN Aarlenstraat 82 1040 Brussel	Mevr. Elke VAN OVERWAELE Confederatie Bouw Lombardstraat 34-42 1000 Brussel
Mevr. Lieven CLOOTS UNIZO Willebroekkaai 37 1000 Brussel	M. Jonathan LESCEUX UCM Chaussée de Marche 637 5100 Namur

Vertegenwoordiger van de vrije beroepen
Effectief

Dhr Gert PEETERS
 UNIZO
 Willebroekkaai 37
 1000 Brussel

Plaatsvervangend

Mme Brigitte DELBROUCK
 UCM
 Chaussée de Marche 637
 5100 Namur

Permanente deskundigen
Effectief

Prof. Britt WEYTS
 Universiteit Antwerpen – Faculteit Rechten
 Algemeen
 Venusstraat 23
 2000 Antwerpen

Prof. Christine BIQUET
 Université de Liège – Faculté de Droit
 Boulevard du Rectorat 7
 4000 Liège

Dhr Koen BYTTEBIER
 VUB – Faculty of Law
 Pleinlaan 2
 1050 Brussel

Dhr. Reinhard STEENNOT
 Universiteit Gent – Vakgroep Economisch Recht
 Universiteitstraat 4
 9000 Gent

Plaatsvervangend

Dhr. Daily WUYTS
 Universiteit Antwerpen – Faculteit Rechten
 Algemeen
 Venusstraat 23
 2000 Antwerpen

Mme Cécile DELFORGE
 Université de Liège - Faculté de Droit
 Boulevard du Rectorat 7 bât. B 31
 4000 Liège (Sart-Tilman)

Prof. Régine FELTKAMP
 VUB – Faculty of Law
 Pleinlaan 2
 1050 Brussel

Dhr. Michiel DE MUYNCK
 Universiteit Gent – Faculty of Law
 Universiteitstraat 4
 9000 Gent

Secretaris

Dhr Paul CAMBIE
 FOD Economie, K.M.O., Middenstand en
 Energie
 City Atrium
 Vooruitgangstraat 50
 1210 Brussel
 Tel.: 02 277 84 63

Mme Isabelle MAHIEU
 SPF Economie, P.M.E., Classes moyennes et
 Energie
 City Atrium
 Rue du Progrès 50
 1210 Bruxelles
 Tél. : 02 277 75 88

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bijlage 5.

Samenstelling van het dagelijks bestuur

Voorzitter

Mw. B. PONET (rechter)

Ondervoorzitter

M. Ralf Schmidt (Juge de Paix du canton d’Eupen)

Leden

Mw. Ann DECLERCQ (Gezinsbond)

Mme Christine BIQUET (prof. Université de Liège)

Dhr. Tom BOEDTS (FEBELFIN)

Dhr. Pieter-Jan DE KONING (BV-OECO / AB-REOC)

Mevr. Anneleen DAMMEKENS (VBO / FEB)

Dhr. Geert COENE (Test-Aankoop / Test-Achats)

